

Lunds universitet

Historiska institutionen

HISK37

Examinator: Helén Persson

Handledare: Emma Severinsson

20 maj 2020, Lund.

## ”Är han farlig?”

*En granskning av benämningen av våldtäktsmän i tidningar från RFSU mellan 1936–1999*

Amanda Hultman

<b>1. INLEDNING.....</b>	<b>3</b>
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	4
1.2 KÄLLMATERIAL OCH METOD .....	4
1.2.1 SEXUALFRÅGAN .....	5
1.2.2 POPULÄR TIDSKRIFT- FÖR PSYKOLOGI OCH SEXUALKUNSKAP .....	5
1.2.2 RFSU BULLETINEN.....	6
1.2.3 ÖTTAR.....	6
1.2.4 METOD .....	6
1.3 TEORETISKT PERSPEKTIV.....	7
1.4 FORSKNINGSLÄGE .....	9
<b>2. HISTORISK BAKGRUND .....</b>	<b>15</b>
2.1 MANLIGA IDEAL I SVERIGE UNDER 1900-TALET .....	15
2.2 BEFOLKNINGSFRÅGAN- VEM VAR ÖNSKAD I FOLKHEMMET?.....	17
2.3 PORNOGRAFIDEBATTEN I SVERIGE.....	19
<b>3. VEM VAR VÅLDTÄKTSMANNEN? .....</b>	<b>21</b>
3.1 UNDERORDNADE MÄN .....	21
3.2 MARGINALISERADE MÄN.....	21
3.3 DELAKTIGA MÄN .....	26
3.4 HEGEMONISKA MÄN .....	33
<b>4.SAMMANFATTNING OCH SLUTSATS.....</b>	<b>35</b>
<b>5. REFERENSER.....</b>	<b>37</b>
5.1 TRYCKT LITTERATUR .....	37
5.2 VETENSKAPLIGA ARTIKLAR.....	38
5.3 UPPSATSER .....	38
5.4 REFERENSER FRÅN INTERNET .....	38
6.KÄLLOR .....	39

# 1. Inledning

If all the women who have been sexually harassed or assaulted wrote ‘Me too.’ as a status, we might give people a sense of the magnitude of the problem.<sup>1</sup>

Citatet ovan har sitt ursprung i en tweet författad av den amerikanska skådespelerskan Alyssa Milano, i oktober 2017.<sup>2</sup> I tweeten uppmanade hon sina kollegor och andra kvinnor att skriva #metoo på sina sociala medier för att på så vis illustrera hur utbredd problematiken är med sexuella trakasserier och övergrepp. Denna hashtag existerade redan 2006 för svarta kvinnor som blivit utsatta för sexuella övergrepp, men då fick den inte något stort genomslag. Det var först 2014 då Milano författat det ovannämnda inlägget på den sociala plattformen twitter, som hashtaggen och rörelsen fick ett större genomslag och idén att uppmärksamma sexuella övergrepp på sociala medier spred sig till andra branscher.<sup>3</sup>

Eftersom uttalandet publicerades på twitter av en skådespelerska med cirka 3 miljoner följare spred sig hashtaggen raskt till Sverige och andra länder. Majoriteten av de som lade ut en status under hashtaggen var kvinnor. Genomslagskraften var enorm och branschrelaterade hashtags grundades även de, så som #tystnadtagning, som var för svenska skådespelare (som fick 456 inlägg<sup>4</sup>), och #medvilkenrätt som var en hashtag för advokater (som fick 5965 inlägg<sup>5</sup>). Privatpersoner laddade även upp sina berättelser under hashtaggen. Organisationen FATTA, som har arbetat för en samtyckeskultur i samhället sedan 2013, förde nu en bredare diskussion om en samtyckeslag som de ansåg behövdes. Politikerna i Sverige lade sedan fram en motion om en samtyckeslag som trädde i kraft 2018.<sup>6</sup> Efter #metoo initierade dagspressen artiklar rörande samtycke och att sexualundervisningen borde bli bättre på att lyfta detta ämne.<sup>7</sup> Under tiden #metoo upproret varade fanns det olika grupper som ville förmedla information om vilka våldtäktsmännen var, som låg bakom dessa brott. Dessa uttalanden om

---

<sup>1</sup> [https://twitter.com/alyssa\\_milano/status/919659438700670976](https://twitter.com/alyssa_milano/status/919659438700670976) (Hämtad 2018-04-01)

<sup>2</sup> Twitter består av mikroblogger där användaren publicerar kortare textmeddelanden, *tweets*, bestående av högst 280 tecken. *Twitter* <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/twitter> (hämtad 2019-04-09)

<sup>3</sup> *Me too rörelsen* <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/me-too-rörelsen> (hämtad 2019-04-01)

<sup>4</sup> *456 skådespelare i upprop mot sexövergrepp* <https://www.dn.se/kultur-noje/456-skadespelare-i-upprop-mot-sexovergrepp/> (Hämtad 2018-03-13)

<sup>5</sup> *Jag kommer att förstöra din karriär innan den börjat* <https://www.svd.se/jag-kommer-att-forstora-din-karriar-innan-den-borjat> (Hämtad 2018-03-13)

<sup>6</sup> <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/H6022314> (Hämtad 2018-04-09)

<sup>7</sup> *Fridolin mer heder och samtycke i skolan* <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/fridolin-mer-heder-och-samtycke-i-skolan> (Hämtad 2018-04-09)

att avslöja förövaren skapar en intressant historisk frågeställning, om vem som har pekats ut som våldtäktsmannen i olika tider.

## 1.1 Syfte och frågeställningar

I en tid då en viss grupp av människor lyfts fram i media och av andra att vara orsaken bakom näst intill alla våldtäkter, anser jag att det finns ett historiskt intresse av att få veta ifall det alltid har varit på detta sätt. Vilken grupp har i så fall pekats ut? Eller har det inte funnits en diskussion kring detta? Syftet med denna uppsats kommer därför vara att granska hur män, som målas ut som våldtäktsmän, framställs i tidningarna från RFSU. För att komma åt hur dessa olika män beskrivs på olika sätt kommer jag att applicera Connells maskulinitetsteori på mitt material. Detta görs för att kunna studera hur maskuliniteten porträtteras under de olika tiderna i texterna. Denna maskulinitetsteori appliceras även för att se om synen på våldtäkt förändrats över tid. Den tidsepok som kommer att studeras i denna uppsats är 1936–1999. Under denna tid hade RFSU tagit sig makt över sexualfrågan och det är därför denna organisation kommer att studeras.

Mina frågeställningar som jag kommer att besvara i denna uppsats är:

1. Vem tillskrevs rollen som förövare i materialet? Skiftar det över tid?
2. Hur förändras bilden av de olika maskuliniteterna i materialet?

## 1.2 Källmaterial och Metod

Tidningar från RFSU, som följer nedan, utgör mina källor i denna uppsats. RFSU står för Riksförbundet för sexuell upplysning och startade 1933. Organisationen arbetar med upplysning, utbildning och opinionsbildning i frågor som rör sex och samlevnad.<sup>8</sup> Eftersom jag inte genomför en receptionsstudie, har jag endast intresserat mig för tidningarnas kommunikation om sex och samlevnad, inte hur de togs emot. De tidningar jag har valt att inkludera i min urvalsprocess är artiklar från *Sexualfrågan* (1936–1949) *Populär tidskrift- För psykologi och sexualkunskap* (1950-1959), *RFSU Bulletinen* (1977-1980 & 1991-1999) och

---

<sup>8</sup> <https://www.rfsu.se/om-rfsu/om-oss/var-organisation/> (hämtad 2019-04-08)

Ottar (1981-1999). Det finns ett problematiskt glapp här, i och med att RFSU inte verkade producera några tidningar under 1960 talet och större delen av 1970 talet. Dock anser jag att detta inte är ett stort hinder för min undersökning. Jag ämnar endast undersöka vad de har skrivit, mitt syfte är inte att undersöka hela perioden. För att förstå dessa tidningar bättre kommer en redogörelse presenteras nedan för varje enskild tidning.

### 1.2.1 *Sexualfrågan*

1933 startades RFSU och i första numret av *Sexualfrågan*, som startades 1936, går det att läsa att de som organisation har sedan de startade velat ha en tidning för att kommunicera med sina medlemmar och allmänheten. 1936 gjordes ett försök till detta och Elise Ottesen Jensen var redaktör för tidningen. Syftet med tidningen var att de ville nå in i hemmen med sin upplysning och propaganda. De ville även kunna svara på frågor om sexualiteten på ett populärvetenskapligt sätt. Ett annat syfte var att även nå ut till alla medarbetare och influera dem och inspirera dem till att hjälpa människor.<sup>9</sup> Det publicerades först fyra nummer mellan 1936–1938 och sedan sex nummer om året fram till 1949. I tidningen fanns det tre till fyra artiklar per tidning och en 'frågor och svar' del, där läsare kunde skicka in olika frågor som hade med sexualitet att göra. Det var endast vetenskapsmän, doktorer och Elise själv som skrev artiklarna till tidningen.

### 1.2.2 *Populär tidskrift- För psykologi och sexualkunskap*

*Populär tidskrift- För psykologi och sexualkunskap* startades 1950 och gavs ut av RFSU.

Denna tidningen startades som en efterföljare till *Sexualfrågan* för att det fanns ett behov att diskutera relationen mellan psykologi och sexualkunskap mer ingående. Elise Ottesen Jensen var även redaktör för denna tidning som publicerade sex nummer per år fram till 1959, där varje nummer innehöll ca sex långa artiklar. I tidningen medverkade främst vetenskapsmän från Sverige och andra nordiska länder. Tidningen ville vara en motpol mot vidskepelse och okunnighet genom att lyfta fram olika sexualfrågor.<sup>10</sup> Det är svårt att veta hur många som läste dessa tidningar men enligt Lennerhed hade RFSU ca 65 000 medlemmar vid denna tid.<sup>11</sup> Detta visar att det fanns ett stort och utbrett intresse för denna typ av frågor.

---

<sup>9</sup> *Sexualfrågan, RFSU, Stockholm, 1936–1949*. Nr 1 1936 s. 3

<sup>10</sup> *Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap*, Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), Stockholm, 1950–1959. Nr 1 1950 S. 1

<sup>11</sup> Lennerhed, Lena, *Sex i folkhemmet: RFSUs tidiga historia*, Gidlund, Hedemora, 2002. S 69

### 1.2.2 RFSU Bulletinen

RFSU *Bulletinen* startades 1977 och publicerades fram till 1980. Då var den ansvarige utgivaren Carl Gustav Boëthius. Tidningen bestod av temanummer. Den lades ner 1980 till förmån för boktidningen *Ottar* som startades 1981.<sup>12</sup> RFSU *Bulletinen* startades upp igen 1991<sup>13</sup> och ansvarig utgivare denna gång var Katarina Lindahl.<sup>14</sup> Istället för att endast innehålla artiklar fanns det nu fyra olika segment i tidningen; brev, forskning, skola och internationellt.<sup>15</sup> RFSU *Bulletinen* från 1990-talet innehöll mellan sex-sju artiklar medan den tidigare endast innehöll tre till fyra artiklar. Den nya tidningen gavs ut fyra gånger per år till sina medlemmar och kunde även köpas separat. Den äldre tidningen gavs ut sex gånger per år och de som inte var medlemmar i RFSU kunde även prenumerera på tidningen.

### 1.2.3 Ottar

Tidskriften *Ottar* startades 1981 av Hans Nestius och Louise Waldén.<sup>16</sup> I programförklaringen i första numret, som utkom 1981, framgick tidningens syfte, vilket var att få en större bredd och ett djup i frågor som rörde sexualitet, könsroller och relationer. Tidskriften ville även vara ett komplement till dagstidningars, damtidningars och herrtidningars syn på sexualitet som redaktörerna inte ansåg var korrekt beskriven.<sup>17</sup> Tidningen utkom med fem nummer per år under åren 1981–1999. Tidningen gavs ut till medlemmar men kunde även köpas separat.

### 1.2.4 Metod

Min metod genom detta arbete har varit att ta del av det arkiv Universitetsbiblioteket har över olika tidningar och tidskrifter. Jag undersökte först dagstidningar, men kom senare fram till slutsatsen att dagstidningar inte hade en självklar makt i denna fråga, så som RFSU hade. Därför beställde jag fram alla tidningar från RFSU som fanns kategoriserade hos universitetsbiblioteket i Lund. Jag undersökte sedan mina källor med ett fokus på några nyckelord, som fick agera filter för min urvalsprocess. *Dessa nyckelord är: våldtäkt, våldtagen, våldtäktsman, påtvingat samlag, våld, utnyttjad, kränkt, förnedrad, och våldsbrott.* Jag bestämde vilka artiklar jag skulle läsa mer noggrant i tre steg. Det första jag såg var rubriken. Om rubriken inte hade något av mina nyckelord gick jag vidare. Om inte den innehöll något som väckte mitt intresse gick jag vidare till nästa. Men om den hade det gick

---

<sup>12</sup> <https://www.ottar.se/om-ottar> (hämtad 2019-04-08)

<sup>13</sup> <https://www.ottar.se/om-ottar> (hämtad 2019-04-08)

<sup>14</sup> RFSU *bulletinen, Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU, Stockholm, 1991-2001. Nr 1 1991 S.1*

<sup>15</sup> RFSU *bulletinen. Nr 1-4 1991-1995.*

<sup>16</sup> <https://www.ottar.se/om-ottar> (hämtad 2019-04-08)

<sup>17</sup> *Ottar: boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle, RFSU i samarbete med Prisma, Sammanfattad utgivningstid, 1981–1998. Nr. 1 1981 S.1*

jag vidare och läste ingressen. Om det inte fanns någon ingress, läste jag början av artikeln där författarna kort beskrev artikelns innehåll. Efter att jag läst igenom alla rubriker och ingresser som verkade ha något med mitt ämne och göra, läste jag de artiklarna. Efter detta kopierade jag de artiklar som tog upp detta brott, för att sedan kunna genomföra en kvalitativ textanalys av dessa texter.

Eftersom jag jobbar väldigt centralt med nyckelord och analyserar hur RFSU:s författare använder just dessa nyckelord anser jag att en kvalitativ textanalys är lämpligast att applicera på dessa källor. Textanalys är en metodisk behandling och undersökning av text. Fokuset ska ligga på texten som en helhet och den som analyserar texten ska ta hänsyn till den kontext som texten ingår i. Genom en intensiv läsning och med analytiska verktyg är det möjligt att få fram det eftersökta innehållet under textens yta. Det intressanta i en kvalitativ textanalys är inte ifall det som beskrivs i materialet beskriver verkligheten på ett rätt sätt. Det intressanta är att undersöka alla tankar och idéer i textform med utgångspunkt i att alla meningar har effekt. Därför är varförfrågorna inte lika viktiga, utan frågor om olika idéer och hur de har förändrats över tid och rum blir snarare viktigare.<sup>18</sup> För att göra en kvalitativ textanalys behövs verktyg att arbeta med. Ett sådant verktyg kan vara att arbeta med ett narrativ. Detta verktyg har som grund att människan är sådana som ständigt vill förstå sin omvärld. Människan har även ett behov av att bli placerad i en berättelse om hur samhället, eller en viss grupp ser ut, vartåt den är på väg och vartåt den kom från. Detta innebär att en forskare ska fokusera på det som omnämns och inte omnämns. Vad det existerar för motiv och orsaker i texterna i olika händelseförlopp är dessutom viktigt att lägga märke till.<sup>19</sup> Genom användningen av detta verktyg kommer jag kunna se vilka olika typer av män som skrivits in eller avskrivits från våldtäktsbrottets historia.

### 1. 3 Teoretiskt perspektiv

Ytterligare ett verktyg som jag kommer att använda mig av för att uttolka de olika männen som blivit ut eller inskrivna i historien om våldtäktsmännen, är mitt teoretiska perspektiv, av sociologen Raewyn Connell. Denna teori utgår ifrån att det finns olika typer av maskulinitet, en social uppdelning av män. De olika typerna av maskulinitet enligt Connells teori kommer att beskrivas nedan.

---

<sup>18</sup> Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Femte upplagan, Wolters Kluwer, Stockholm, 2017. S. 211f

<sup>19</sup> Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns, Wängnerud Lena, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. S. 220

Den *hegemoniska* manligheten är idealtypen av hur en man ska se ut och vara.<sup>20</sup> Det är en form av maskulinitet som höjer sig över andra maskuliniteter, något att sträva efter för alla män. Enligt Connells teori är den hegemoniska manlighetstypen benägen om att hålla kvar sin överordnade position över kvinnor. Den hegemoniska mannen ska vara en förebild för hur andra män ska vara, men det behöver inte vara ett fast ideal utan förändras med tiden i takt med nya ideal som kan utmana den tidigare hegemonin.<sup>21</sup> Med andra ord är den hegemoniska maskuliniteten den typ av manlighet som andra män relaterar till och ser upp till. Det är något som är föränderligt under tidens gång men som alltid utgår ifrån att män som grupp är överordnade kvinnor.

Historiskt, och även idag, har den heterosexuelle mannen varit den överordnade mannen medan den homosexuelle mannen har varit den *underordnade*. Det förtryck som de underordnade männen lever under gör att underordnade män hamnar längst ner på skalan. Egenskaper som att uppskatta heminredning och ha en sexuell dragning till män ska vara något kvinnligt och har därför inte ansetts som något fördelaktigt, eftersom kvinnan ligger utanför den sociala hierarkin. Det är inte endast homosexuella män som befinner sig under kategorin underordnade män. Det gör även män och pojkar som har en större koppling till något feminint, som att vara mer känslsam, än de män som är hegemoniska.<sup>22</sup>

Den *delaktiga* maskuliniteten handlar om förståelsen att det är många män som strävar efter att vara den hegemoniska mannen, men drar fördel av att stanna inom gruppen av den delaktiga maskuliniteten. De vill inte begå några handlingar som skulle riskera att de skulle hamna i en konflikt, utan nöjer sig med att följa med strömmen. Connell beskriver de delaktiga männen som män som kommer till fotbollsmatcher för att titta på och inte spela fotboll. De delaktiga männen ser att de hegemoniska männen håller upp patriarkatet och kvinnans underordning, men de agerar inte för att förbättra kvinnornas situation. I det vardagliga livet kompromissar de med kvinnor om vardagliga saker som hushållsarbete och hämtande av barnen från skolan, för att inte sticka ut och skapa en konflikt. Dessa tre kategorier är inre relationer inom den manliga genusordningen. Samspelet mellan genus och

---

<sup>20</sup> Hegemoni är ett begrepp som myntades av Antonio Gramsci och syftar på att subjektiva grupper i samhället accepterar normer och värderingar av en dominant grupp, inte för att de blir tvingade till det utan för att de själva väljer det. Williams, J. Patrick, *Subcultural theory: traditions and concepts*, Polity Press, Cambridge, 2011, S. 90

<sup>21</sup>Connell, Raewyn, *Maskuliniteter*, 2. uppl, Daidalos, Göteborg, 2008, S.100f

<sup>22</sup> Connell *Maskuliniteter*. S.102



andra faktorer som etnicitet och klass skapar nya kopplingar mellan de olika maskuliniteterna.<sup>23</sup> För att bättre förstå denna koppling mellan olika typer av maskulinitet och etnicitet och klass använder Connell begreppet *marginalisering*. Med marginaliseringsbegreppet blir det möjligt att särskåda fall som urskiljer sig från den tidigare beskrivna modellen. I de fall där en man skulle tillhört den hegemoniska maskuliniteten men inte gör det på grund av sin hudfärg, uppenbarar sig en skillnad ifall samme man istället hade varit en populär fotbollsspelare, till exempel. Då skulle mannen igen räknas som att tillhöra den hegemoniska gruppen. Hudfärgen spelar då ingen roll. Därför spelar även klass in i marginaliseringsbegreppet.<sup>24</sup>

## 1.4 Forskningsläge

I detta forskningsläge kommer jag att redogöra kort om vad forskare jag anser är centrala inom forskningen kring våldtäktsmän, har kommit fram till i sin forskning.

Nicholas Groth gjorde en omfattande studie om män som våldtar 1981. Även fast han var färgad av sin tid när den skrevs, är mycket av hans forskning användbar än idag. Groth är en amerikansk psykolog som har gjort en omfattande studie av intervjuer med 50 män som är dömda för våldtäkt. Det han har kommit fram till är att det finns tre olika anledningar till varför män våldtar. Den första kategorin är *vrede*, där sexualiteten istället blir en fientlig handling. Den andra kategorin är *makt känsla*, där sexualiteten används för att uttrycka erövring. Den tredje kategorin är *sadism*, där våldtäktsmannens vrede och våld får en erotisk innebörd och förövaren njuter av att våldta.<sup>25</sup> Den svenska forskaren Hedlund utgår från Groths forskning. Dessutom har Hedlund intervjuat 40 män som har blivit dömda för sexualbrott, som underlag för sin bok *Med könet som vapen och värn*. I Hedlunds forskning framkommer främst de två första kategorierna som tas upp i Groths forskning. De män som författaren har intervjuat har använt sitt kön som vapen för att få bort känslor av maktlöshet, osäkerhet, vrede och underlägsenhet. De medger även att de har lättare för att utföra brott mot människor de inte känner, för att det är lättare att dehumanisera dem.<sup>26</sup> Under intervjuerna framkom det även att 56% av männen var 'ute och söp' innan de begick övergreppet.<sup>27</sup>

---

<sup>23</sup> Connell *Maskuliniteter*. S.103

<sup>24</sup> Connell *Maskuliniteter*. S.105

<sup>25</sup> Groth, A. Nicholas, *Män som våldtar: vilka är de? : varför begår de våldtäkt?*, Prisma i samarbete med Riksförb. för sexuell upplysning (RFSU, Stockholm, 1981, S.31f

<sup>26</sup> Hedlund, Eva, *Med könet som vapen och värn*, Sesam, Stockholm, 1989. S. 26f

<sup>27</sup> Hedlund, *Med könet som vapen och värn*. S. 27f

Känslor av övergivenhet och separation var de mest vanliga anledningarna till varför männen valt att konsumera alkohol innan de sedan hade begått ett övergrepp.<sup>28</sup> Männen såg spriten som en förklaring till varför de våldtog och inte den sinnesstämning de befann sig i innan de började dricka.<sup>29</sup> Detta är något som inte Groth håller med om, utan han menar att det är måendet som fanns innan som är anledningen och att det är det som borde analyseras.<sup>30</sup> Delvis kan man se det som att universitetslektorn Jeffner inför sin avhandling i sociologi håller med Groth, för hon anser att det endast är en ursäkt som män använder för att inte behöva känna sig ansvariga.<sup>31</sup>

När det gäller varför män våldtar inom äktenskapet har Groth även här kommit fram till tre kategorier, baserade på hans intervjuer. När det kommer till den första kategorin gäller detta män som blir arga på sin fru för att deras barn gråter eller att hennes matlagning inte var tillräcklig och därför misshandlar henne och använder våldtäkt som en övervåldsdel av misshandeln.<sup>32</sup> När det kommer till kategori nummer två om makt, har Groth analyserat det som så att när en man får ett nej från sin fru känner mannen att de har tappat kontrollen inom äktenskapet. För att få tillbaka makten, åtminstone sexuellt, så resulterar det i att mannen våldtar sin fru för att åter känna denna makt. Han får inte endast ett vanligt samlag utan kan också känna att han har förnedrat och förödmjukat henne, vilket också kan leda till en emotionell njutning för mannen.<sup>33</sup> Detta överensstämmer även med Eliassons, professor i psykologisk forskning. Hon menar att män inte våldtar för att de endast vill ha mer sex, utan att det även handlar om makt. För att argumentera för detta tar Eliasson upp en forskning gjord i USA, som visar på att 71% av de våldtäkter som studeras där är planerade.<sup>34</sup> Enligt Eliasson är de män, som fullt ut har anammat synen på att män ska vara de överlägsna, de män som våldtar. Därför har de rätt till att ha sex med den kvinna som de vill, även om kvinnan inte ger sitt samtycke. Med avståndet som skapas, då män och kvinnor inte längre är jämlikar, skapas det en känsla av manlig överhöghet genom en våldtäkt.<sup>35</sup> När det gäller på

---

<sup>28</sup> Hedlund, *Med könet som vapen och värn*. S 28

<sup>29</sup> Hedlund, *Med könet som vapen och värn.*, S 39

<sup>30</sup> Groth, *Män som våldtar: vilka är de? varför begår de våldtäkt?* S. 31f

<sup>31</sup> Jeffner, Stina, *Liksom våldtäkt, typ-: om ungdomars förståelse av våldtäkt*, [Ny utg.], Brevskolan, Stockholm, 1998. 276

<sup>32</sup> Groth, *Män som våldtar*. S. 199 & 202

<sup>33</sup> Groth, *Män som våldtar*. S. 202

<sup>34</sup> Eliasson, Mona, *Mäns våld mot kvinnor: en kunskapsöversikt om kvinnomisshandel och våldtäkt, dominans och kontroll*, Natur och kultur, Stockholm, 1997, S.138

<sup>35</sup> Eliasson, *Mäns våld mot kvinnor: en kunskapsöversikt om kvinnomisshandel och våldtäkt, dominans och kontroll*. S.141

vilket sätt en kvinna säger eller bör säga nej har Jeffner studerat detta inför sin avhandling. Inför sin avhandling har hon intervjuat ett antal ungdomar och sedan analyserat deras svar. Av de män som har utfrågats har det inte enbart varit viktigt att kvinnan säger nej, utan också hur hon säger nej. Hon ska allra helst säga nej och gå därifrån.<sup>36</sup> Författaren tolkar det som att män alltid antar att kvinnan finns där för dem och deras sexuella drifter, vilket gör att ifall kvinnan inte yttrar ett nej tolkar mannen det som ett automatiskt jakande, trots att hon inte deltar i samlaget.<sup>37</sup>

I den tredje kategorin med våldtäkt inom äktenskapet har Groth ett exempel på problem kring frigiditet. Detta innebär att en man försöker att ha sex med sin fru och upptäcker sedan att hon är frigid, därför slutar de att ha sex. Eftersom de inte har sex börjar de att argumentera och bråka ännu mer än vad de gjort innan. Detta leder till att mannen finner sin tröst i pornografin, vilket medför att han börjar att fantisera om att våldta sin fru. Det slutar sedan med att han våldtar sin fru på liknande sätt som han har läst om. Enligt mannen har kvinnan sig själv att skylla i detta.<sup>38</sup> På ett liknande sätt argumenterar Hedlund för att våldtäkt ibland kan bli som en slags överlevnadsstrategi för vissa män. De får aldrig något utlopp för sina känslor och de vill inte uttrycka den inre ilskan för någon kvinna de står nära, men sedan finns det så mycket nedtryckt ilska att de måste våldta någon för att få utlopp för sina känslor.<sup>39</sup>

Professorerna Bryden och Grier har även de forskat kring våldtäktsmäns motiv och de lyfter fram ett scenario som i grunden kan liknas vid Hedlunds forskning. De kallar det dock istället för Madonna- horakomplex i sin forskning. Inom detta komplex placerar de män som ser sin fru som de älskar likt en Madonna, som är värdig kärlek och respekt. De kvinnor som anses vara sämre ses som horor. Mannen respekterar sin fru så mycket att han inte blir sexuellt tillfredsställd av henne. Han våldtar därför de kvinnor han själv föraktar, för att få känna sexuell tillfredsställelse.<sup>40</sup> Enligt forskarna är den sexuella tillfredsställelsen det huvudsakliga motivet för mannen att våldta.<sup>41</sup> I detta skiljer sig Hedlunds forskning som istället menar att männen våldtar för att få utlopp för sina aggressioner. När det gäller Groths forskning håller

---

<sup>36</sup> Jeffner, *Liksom våldtäkt, typ-: om ungdomars förståelse av våldtäkt*. S. 269

<sup>37</sup> Jeffner, *Liksom våldtäkt, typ*. S. 277

<sup>38</sup> Groth, *Män som våldtar*. S. 200f

<sup>39</sup> Hedlund, Eva, *Med könet som vapen och värn*, Sesam, Stockholm, 1989, S 32

<sup>40</sup> Bryden, David P, Grier, Maren M. Criminology. The search for rapists' "Real" motives. *The journal of criminal law and criminology*. Volym. 101, nr. 1, 2011: 171–278. S. 176

<sup>41</sup> Bryden, David P, Grier, Maren M. Criminology. The search for rapists' "Real" motives. *The journal of criminal law and criminology*. Volym. 101, nr. 1, 2011: 171–278. S. 277

professorerna emellertid inte med om att pornografi leder till våldtäkt. De lyfter fram en fallometrisk studie för att bevisa sina argument.<sup>42</sup> I denna studie var det inte någon skillnad i upphetsningen bland våldtäktsmän och icke våldtäktsmän när de båda grupperna exponerades för pornografiska tidningar.<sup>43</sup> De kritiserar även Groth i att vara otydlig och framföra dubbla budskap kring hur våldtäkt och pornografi hör ihop. De dubbla budskapen framkommer i och med att Groth först slår fast att våldtäkt inte kommer stoppas av att staten förbjuder all pornografi, men sedan medger Groth att staten måste censurera pornografin där kvinnor blir våldtagna, för att kunna lösa denna komplexa fråga om varför män våldtar.<sup>44</sup>

Forskarna Vega och Malamuth menar att en forskare inte kan få ett säkert resultat av att endast mäta personers upphetsning vid ett konstruerat tillfälle. Därför använder sig de istället av The Confluence Model, i sin forskning kring pornografi och sexualbrott. Denna modell har Malamuth konstruerat i tidigare forskning för att mäta våld emot kvinnor. De använder nu modellen för att besvara frågan varför grov pornografi kan leda till sexualbrott i vissa fall, men i vissa fall inte. De sänder ut en enkät till 102 manliga collage studenter med titeln 'Sociosexuality Survey'. Utifrån denna enkät får de sätta poäng vid olika påståenden som sedan ger ett visst värde i The Confluence Modell. För att mäta värdet HM (Hostile Masculinity, fientlig manlighet) analyserar de fyra olika kategorier. Dessa kategorier är *Attitudes supporting violence against women* (Attityder som stödjer våld mot kvinnor) *Hostility Toward Women* (Fientlighet mot kvinnor), *Sexual Dominance* (Sexuell dominans). Ju högre poäng som männen har i dessa kategorier, desto högre HM värde har de. För att mäta värdet IS (Impersonal Sex, opersonligt sex) så använder de sig av frågor som vad de känner när de ser en kvinna och hur ofta de onanerar. Detta är grundat på en teori om att personer som faller in under kategorin IS har en objektifierande syn på kvinnor. De ser endast en kvinna som objektet som hjälper de att fullända sina behov av att känna sig överlägsna. Eftersom kvinnan endast är som ett hjälpmedel för dem, kvittar det vilken kvinna de har sex med. Därför ställer de frågor om vad de känner när de ser en kvinna, för att få reda på om de känner sig sexuellt uppfyllda när de ser en kvinna. De med höga HM och IS värden har hög

---

<sup>42</sup> Detta är en studie som innebär att forskaren mäter penisens erektion när försökspersonen tittar på olika pornografiska bilder.

<sup>43</sup> Bryden, David P, Grier, Maren M. Criminology. The search for rapists' "Real" motives. *The journal of criminal law and criminology*. Volym. 101, nr. 1, 2011: 171–278. S. 224f

<sup>44</sup> Bryden, David P, Grier, Maren M. Criminology. The search for rapists' "Real" motives. *The journal of criminal law and criminology*. Volym. 101, nr. 1, 2011: 171–278. S. 264

risk av att utföra sexualbrott vid exponering av pornografi, medan de utan dessa höga värden till och med kan se grov våldsporr utan att hamna i riskgruppen av att begå sexualbrott.<sup>45</sup>

Groth listar även fem anledningar till varför män anser sig berättigade till att våldta inom äktenskapet. Dessa är 1) sex som likställs med makt, 2) sex blandas ihop med kärlek, 3) sex visar att de har virilitet, 4) sex som förnedring och 5) sex som lösning till alla problem. Förutom de två som har nämnts tidigare, nummer ett och fyra, handlar nummer två om de män som blir sårade och tror att frun inte älskar honom när hon säger nej till sex. Männerna utpressar därför sin fru känslomässigt och övertalar henne om att ha sex, genom att säga liknande saker som: 'har du inte sex med mig så älskar du mig inte.' Nummer tre handlar om när mannen måste ha sex för att visa att han är 'en riktig man'. Att inte ha sex blir likvärdigt med att vara kastrerad för honom. Mannen våldtar därför sin fru för att själv dämpa tvivlet om sin manlighet, genom att visa sin potens. Nummer fem handlar om när en man använder sexualiteten som ett mått på hur bra äktenskapet är. Har makarna sex så är allt bra och om inte får mannen ta kommandot och se till så att det händer oavsett vad kvinnan vill.<sup>46</sup> Våldtäkt inom äktenskapet kan vara den dominerande typen av våldtäkt, enligt Groth. Våldtäkten upptäcks emellertid sällan, eller har haft en vana av att inte upptäckas. Det har funnits en stark mentalitet hos myndigheter av att inte 'blanda sig i' familjeangelägenheter och det är därför dessa brott får pågå oemotsagda, i många fall. De som våldtar sin fru våldtar sannolikt inte andra personer, enligt Groth.<sup>47</sup>

Något som Groth missar i sin forskning är en mer omfattande diskussion kring vilka våldtäktsmännen är som pekats ut av samhället som extra farliga. Detta tar dock Jeffner upp i sin forskning som något viktigt, för att förstå detta komplexa brott. Det är också stor skillnad på svaren när hon frågade män och kvinnor. När hon frågade män menade de att våldtäktsmannen var en avvikande person medan kvinnorna ansåg att de var så kallade 'machokillar'. Likt Groths forskning uppger Jeffner att dessa män våldtar för att de vill ha makt, enligt kvinnorna som intervjuades. Männerna menar istället att dessa avvikande män gör detta för att de är sjuka eller inte normala.<sup>48</sup> Livholts lyfter denna fråga i sin forskning kring mediareporteringen om Haga mannen. I denna bok hävdar hon att män som lever ett ordnat

---

<sup>45</sup> Malamuth, Neil M, Vegal, Vanessa. Predicting Sexual Aggression: The Role of Pornography in the Context of General and Specific Risk Factors. *Aggressive Behavior*. Volym. 33, 2007: 104–117. S 106f

<sup>46</sup> Groth, *Män som våldtar*. S.203

<sup>47</sup> Groth, *Män som våldtar*. S.204

<sup>48</sup> Jeffner, *Liksom våldtäkt, typ*. S. 277

liv och inte lever utanför boxen och våldtar, inte blir dömda av samhället på samma sätt som en individ med en psykisk sjukdom.<sup>49</sup> Byden och Grier redogör även för att bilden av en våldtäktsman hade fram till 1970-talet målats upp som en galen främling. Detta medförde att våldtäkter utförda av bekanta till våldtäktsoffer inte räknades som riktiga våldtäktsmän enligt allmänheten i stort.<sup>50</sup>

Bredström granskar medias rapportering vid bland annat vid den så kallade *Rissnevåldtäkten*.<sup>51</sup> Det hon tillför är ett etniskt perspektiv. När medierna inte visste vem våldtäktsmannen var förklarades det som att våldtäktsmannen hade en identitetskris. Journalisterna intresserades därför av hur våldtäktsmannen mådde rent psykiskt. När det sedan framkom att våldtäktsmannen hade en annan etnicitet än svensk blev diskussionen annorlunda. Istället för att skriva om psykiska sjukdomar skrev medierna nu om att det var våldtäktsmannens kultur som hade gjort att han begick detta brott. När samma medier rapporterade om en våldtäkt som en etniskt svensk man utfört på Rhodos, associerades varken Sveriges kultur till fallet, eller beskrevs som farlig.<sup>52</sup> Eliasson hävdar i sin forskning att klasstillhörighet och rykte även spelar väldigt stor roll i vem som anses ha begått en våldtäkt och vem som bli dömd. När en kvinna med högre klasstillhörighet pekar ut en man som har en låg klasstillhörighet, och har allmänt dåligt rykte, blir klasstillhörigheten viktigare än könstillhörigheten. Mannen blir den avvikande individen på grund av hans klasstillhörighet och kvinnan blir då mer trovärdig än om mannen hade varit från en hög klasstillhörighet.<sup>53</sup>

Det nya bidraget till forskningen om min uppsats kommer att utgöra en klar överblick över största delen av 1900-talet och hur det förändrades, istället för att fokusera på en liten tidsperiod. Något jag även utfört, som jag inte sett någon annan utfört, är att tillföra Connells maskulinitets teori till forskningen om våldtäktsmän.

---

<sup>49</sup> Livholts, Mona, *"Vanlig som vatten": manlighet och normalitet i mediernas berättelser om våldtäkt*, 1. uppl., Gleerup, Malmö, 2007. S. 97

<sup>50</sup> Rapists real motives s.186

<sup>51</sup> "Rissnevåldtäkten" är ett fall 14-årig flicka och hennes väninna/kompisar är på väg hem till Stockholmsförorten Rissne. Då flickorna lämnat tunnelbanestationen blir en av dem indragen i ett garage, av ett gäng som förföljt de, och våldtogs därefter brutalt av nio pojkar. Kiwutila Lufuankenda, Viktoria & Kronqvist, Maja *"Våldtäktsrapportering i media – en kritisk diskursanalys med ett intersektionellt fokus"*, Kandidatuppsats, Södertörns högskola, 2013. S. 27

<sup>52</sup> Bredström, Anna, *Maskulinitet och kamp om nationella arenor. Reflektioner kring bilden av "invandrarkillar" i svensk media* i De los Reyes, Paulina, Molina, Irene & Mulinari, Diana (red.), *Maktens (o)lika förklådnader: kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige : en festskrift till Wuokko Knocke*, [Ny utg.], Atlas, Stockholm, 2006. S. 197

<sup>53</sup> Eliasson, *Mäns våld mot kvinnor*. S.76

## 2. Historisk bakgrund

Jag har valt att dela in min historiska bakgrund i tre delar. Först presenterar jag maskulinitetens historia, följt av befolkningsfrågan och sedan pornografidebatten. Dessa tre ämnen har valts då de anses som mest relevanta för uppsatsen och för den kontext som artiklarna i denna uppsats befinner sig i.

### 2.1 Manliga ideal i Sverige under 1900-talet

Det manliga idealets utveckling under 1900-talet är inte linjärt och det finns många olika typer av manliga ideal och maskuliniteter. Även fast de borgerliga idealen var som störst under 1800-talet, dog inte den borgerliga kulturen ut direkt vid sekelskiftet. Den borgerliga kulturen levde kvar en bit in på 1900-talet och det är svårt att dra ett streck för när de borgerliga mansidealen slutade gälla. Därför kan man anta att de fortfarande gällde vid början av 1930-talet. Till de borgerliga mansidealen hörde att mannen skulle vara självdisciplinerad, kultiverad, skilja på förnuft och känsla och ha kontroll över sin kropp, sina pengar och sin tid.<sup>54</sup> Självkontroll ansågs vara väldigt viktig när det kom till alkohol och våld i det borgerliga samhället. Arbetare ansågs, likt kvinnor, sakna självkontroll. Att vara en duktig arbetare och att vara nykterist kom därför att bli viktigt inom arbetarrörelsen, för att kunna hävda sin maskulinitet och plats i samhället.<sup>55</sup> Vid sekelskiftet till 1900-talet började även en god fysik bli viktig för mansidealet. Den nye mannen skulle nu vara vältränad, för att visa att denne kämpade emot homosexuella, socialister och kvinnorättskämpar. Idrotten blev ett sätt för att rädda manligheten från förfall.<sup>56</sup> Kärnan i manligheten, oavsett vilken klass mannen tillhörde, var att lyckas i sin kamp för något, vare sig det gällde en tävling, en kvinna eller rikedom. Make- far- och yrkesrollen har förändrats mycket över tid, men män förblev uppvaktare och försörjare.<sup>57</sup>

Genom att gifta sig ökade ens egna status som man i samhället. I Nordeuropa var det extra viktigt, då normen länge varit en familj per hushåll. Detta ledde till att den gifte mannen hade en viss hushållsmakt. De ogifta männen i statarsystemet, som hade svårt att hitta en kvinna att gifta sig med, hamnade lägre i den sociala hierarkin bland män. Detta system avreglerades

---

<sup>54</sup> <http://www.ne.se/ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/borgerlighet> (Hämtad 2020-04-27)

<sup>55</sup> Rydström, Jens & Tjeder, David, *Kvinnor, män och alla andra: en svensk genushistoria*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009. S. 56

<sup>56</sup> Rydström & Tjeder, *Kvinnor, män och alla andra: en svensk genushistoria*. S 102f

<sup>57</sup> Nordberg Marie, *Macho eller mjukis* i Berggren, Anne Marie (red.), *Manligt och omanligt i ett historiskt perspektiv*, Forskningsrådsnämnden (FRN, Stockholm, 1999. S. 280

dock 1944.<sup>58</sup> I samband med folkhemsbygget på 1930-talet började det infinna sig en möjlighet till kontroll över sin egen framtid och en möjlighet att få en bit av det goda livet, om man inte hade haft detta innan.<sup>59</sup> Mannen skulle nu passa in i den skötsamma familjen, för att få en plats i välfärdssamhället.<sup>60</sup> Det rådande idealet för män under folkhemsbygget kom att betecknas som en så kallad *kamratman*. Detta ideal innebar att mannen och frun skulle ta gemensamt ansvar för familjen och arbeta sida vid sida i hemmet. Alva Myrdals texter i detta ämne blev väldigt populära och inflytelserika. Vad som innebar att hjälpa till är inte som vi tänker på det idag. Det innebar inte ett jättekliv mot ett mer jämställt samhälle.<sup>61</sup> Idealet från sekelskiftet att vara fysiskt stark och besitta självkontroll förkroppsligades under såväl 1930-talet som 1950-talet inom scoutrörelsen. Denna rörelse blev som en uppfostring i att vara en man, där kamrater lärde varandra och de vuxna använde pedagogiska lekar för att införliva både tanke- och handlingsmodeller hos de unga männen. I lekar skulle den manliga karaktären bildas som någon som var vaken, uppmärksam, ärlig, löd regler och hade god disciplin. En kraftig och vältränad kropp var viktigt och det blev ett tecken på en god karaktär. Bristfällig karaktär var ett tecken på bristfällig träning.<sup>62</sup>

Under 1960-talet fanns en mängd olika radikala nya idéer i samhället, samtidigt som de äldre åsikterna kring könsroller och äktenskap fanns kvar. En stor vänstervåg drog in över Sverige och det ansågs nu, i vissa kretsar, att det borgerliga idealet med kärnfamiljen var något fult.<sup>63</sup> Under 1970-talet växte mansrörelser upp. Sverige inspirerades av USA, där de ursprungliga mansrörelserna hade blommat upp och växt sig starka.<sup>64</sup> 1976 hölls Sveriges första mansläger anordnat av RFSU, som hade som mål att förändra mansrollen. Någon organisering uppstod dock inte i någon större omfattning, eftersom flera tyckte att det var fel väg att gå.

---

<sup>58</sup> Johansson, Ella, *Arbetare i Lorentzen, Jørgen & Ekenstam, Claes (red.), Män i Norden: manlighet och modernitet 1840–1940*, Gidlund, Möklinta, 2006. S. 113f

<sup>59</sup> <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/folkhemmet> (Hämtad 2020-04-25)

<sup>60</sup> Tjäder, David, *Borglighetens sköra manlighet i Lorentzen, Jørgen & Ekenstam, Claes (red.), Män i Norden: manlighet och modernitet 1840–1940*, Gidlund, Möklinta, 2006. S. 48. Johansson, Ella, *Arbetare i Lorentzen, Jørgen & Ekenstam, Claes (red.), Män i Norden: manlighet och modernitet 1840–1940*, Gidlund, Möklinta, 2006. S. 129

<sup>61</sup> Hill, Helena, *Befria mannen! Idéer om förtryck, frigörelse och förändring hos en svensk mansrörelse under 1970- och tidigt 1980-tal*, 1. utg., h:ström - Text & kultur, Diss. Umeå : Umeå universitet, 2007, Umeå, 2007. S. 41

<sup>62</sup> Nilsson, Bo, *Maskulinitet: representation, ideologi och retorik*, 1. uppl., Boréa, Diss. Umeå: Univ., Umeå, 1999. S. 58f

<sup>63</sup> Hill, *Befria mannen! Idéer om förtryck, frigörelse och förändring hos en svensk mansrörelse under 1970- och tidigt 1980-tal*. S. 47

<sup>64</sup> Hill, *Befria mannen!* S. 44–45 & 50



Organisationen Befria mannen, som funnits en tid, fick därför inte så många nya medlemmar. De fortsatte emellertid att kämpa för att skapa en ny mansroll.<sup>65</sup>

Förutom att anordna ett mansläger fördes även andra diskussioner av mansrörelsen. Efter 1974 års lag om den nya föräldraförsäkringen, menade mansrörelsen att de tidigare generationens män hade misslyckats med sin papparoll. Pappaskolor anordnades och tips och råd gavs ut till de blivande hemmapapporna.<sup>66</sup> Den nya så kallade mjukismansrollen gick inte hem hos alla och vissa ansåg att det var skadligt att män skulle vara så omhändertagande mot sina barn, något som förknippades med att vara kvinna.<sup>67</sup> Mjukismannen sågs även av vissa som töntig och feminiserad. Detta fick dessa kritiker att längta tillbaka till den äldre mer auktoritära manligheten. Samhället skulle ordna till sig ifall det återigen blev tydliga könsroller. Det är av denna anledning, som 1990-talets nya mansideal kom att präglas av båda dessa ideal. Mjukismannen skulle förbli icke auktoritär men bli 'grabbigare'.<sup>68</sup>

## 2.2 Befolkningsfrågan- Vem var önskad i folkhemmet?

Under 1930-talet befann sig Sverige, så som många andra länder, i en ekonomisk kris.

Missförhållandena inom familjerna var stora och födelsetalen sjönk även de. För att sätta ett stopp för detta skapades en mer samlad familjepolitik. Alva och Gunnar Myrdals bok *Kris i befolkningsfrågan* från 1934 tog upp detta ämne och författarna ansåg att med sociala reformer skulle befolkningen öka. Detta skapade en stor debatt och det infördes en befolkningskommission 1935. Den skulle ta reda på anledningen till de minskade födelsetalen och konsekvenserna av detta.<sup>69</sup> 1941 tillsattes även en befolkningsutredning och den höll med makarna Myrdal att det krävdes fler sociala reformer för att få en befolkningsökning.<sup>70</sup>

Trots att makarna Myrdal inte höll med om att det fanns samhällsklasser som var mer värdefulla på grund av sin ras, framhölls ändå befolkningens kvalité som viktig. Det fanns

---

<sup>65</sup> Hill, *Befria mannen*. S. 67f

<sup>66</sup> Hill, *Befria mannen!* S.126

<sup>67</sup> Hill, *Befria mannen!* S. 191f

<sup>68</sup> Nordberg, Marie, *Jämställdhetens spjutspets? Manliga arbetstagare i kvinnoyrken, jämställdhet, maskulinitet, femininitet och heteronormativitet*, Arkipelag, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2005, Göteborg, 2005 S. 89

<sup>69</sup> Lundqvist, Åsa, *Framväxten av den svenska familjepolitiken* i Swärd, Hans, Edebalk, Per Gunnar & Wadensjö, Eskil (red.), *Vägar till välfärd: idéer, inspiratörer, kontroverser, perspektiv*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2013. S. 105

<sup>70</sup> Hatje, Ann-Katrin, *Svensk välfärdspolitik och social rationalism- makarna Myrdals Kris i befolkningsfrågan* i Swärd, Hans, Edebalk, Per Gunnar & Wadensjö, Eskil (red.), *Vägar till välfärd: idéer, inspiratörer, kontroverser, perspektiv*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2013. S. 203

defekter inom alla samhällsgrupper som gjorde att de inte passade som föräldrar, menade de.<sup>71</sup> Rytmen och kraven i samhället ökade och därför behövde även kraven på befolkningen också öka. Det ansågs finnas en femtedel av befolkningen som inte klarade av denna kamp och därför borde de heller inte få föra sitt arv vidare.<sup>72</sup> De var inte endast makarna Myrdal som var för sterilisering, utan även RFSU var för detta, liksom många andra vetenskapspersoner vid denna tid.<sup>73</sup> 1935 kom en steriliseringslag som baserades på den fria viljan hos individen. När det emellertid kom till de så kallade "sinnesslöa" bestämde en förmyndare eller en föreståndare på intuitionen ifall de skulle steriliseras, eftersom de ansågs vara oförmögna att bestämma det själva. 1941 blev lagen strängare och nu räckte det i de flesta fall med ett myndighetsbeslut ifall någon skulle bli steriliserad.<sup>74</sup> Individer på vårdanstalt blev tvingade att sterilisera sig för att kunna bli utsläppta igen. Detta gällde för exempelvis epileptiker, alkoholister och för individer på fattigvårdsanstalter.<sup>75</sup>

1944 infördes även kastrering för de som ansågs återfalla i sedlighetsbrott, som de homosexuella.<sup>76</sup> Denna skärpning av lagen var även något som Myrdals var för i *Kris i befolkningsfrågan*. Ifall inte tillräckligt många steriliserade sig frivilligt, behövdes en strängare lag, menade författarna.<sup>77</sup> Det fanns även äktenskapshinder sedan en lång tid tillbaka, för att förhindra att sjukdomar spreds via arvsanlag. Det var exempelvis förbjudet att gifta sig ifall mannen i fråga hade en psykisk sjukdom, könssjukdom eller så kallad fallande sjuka (epilepsi). Ifall mannen hade steriliserat sig kunde denna man bli godkänd till att ingå ett äktenskap.<sup>78</sup> Det var med andra ord inte en helt ny idé att förhindra vissa personer från att få barn, men nu gick makarna Myrdal ett steg längre. Det dröjde fram tills 1969 tills epileptiker fick lov att gifta sig och till 1974 tills människor med funktionsnedsättning, de så kallade "sinnesslöa", fick gifta sig.<sup>79</sup> 1976 upphörde steriliseringslagen nästan helt och hållet,

---

<sup>71</sup> Hatje, Ann-Katrin, *Svensk välfärdspolitik och social rationalism- makarna Myrdals Kris i befolkningsfrågan* i Swärd, Hans, Edebalk, Per Gunnar & Wadensjö, Eskil (red.), *Vägar till välfärd: idéer, inspiratörer, kontroverser, perspektiv*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2013. S. 199f

<sup>72</sup> Broberg, Gunnar & Tydén, Mattias, *Oönskade i folkhemmet: rashygien och sterilisering i Sverige*, Gidlund, Stockholm, 1991. S. 75

<sup>73</sup> [https://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material\\_file/omanskligt-fordjupning.pdf](https://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/omanskligt-fordjupning.pdf) s.31 (Hämtad 2020-05-03)

<sup>74</sup> <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/sterilisering> (Hämtad 2020-04-27)

<sup>75</sup> <https://lagen.nu/sou/1999:2> S. 17 & 140 (Hämtad 2020-05-10)

<sup>76</sup> <https://lagen.nu/sou/1999:2> S. 72 (Hämtad 2020-05-10)

<sup>77</sup> Broberg & Tydén, *Oönskade i folkhemmet: rashygien och sterilisering i Sverige*. S. 76

<sup>78</sup> <https://lagen.nu/sou/1999:2> S. 140 (Hämtad 2020-05-10)

<sup>79</sup> <https://lagen.nu/prop/1968:136> S.1 & Prop. <https://lagen.nu/prop/1973:32> S. 1 (Hämtad 2020-05-10)

men inte för transpersoner.<sup>80</sup> Den lag som hade använts för att kastrera homosexuella användes nu på de som genomförde en könskorrigering, för att sterilisera dem.<sup>81</sup>

### 2.3 Pornografidebatten i Sverige

Den debatt som var störst i mitt källmaterial under andra hälften av 1900-talet är pornografidebatten. Under 1960-talet förespråkade många olika aktörer, bland annat RFSU, fri tillgång till pornografi.<sup>82</sup> 1964 anordnade de unga liberalerna, som likaså var för den fria sexualiteten, ihop med RFSU en konferens som fick namnet *Sex och samhälle*. Mål de satte upp under denna konferens var att bland annat att införa fri pornografi.<sup>83</sup> 1969 togs lagen om sedlighet bort, vilket gjorde att pornografin släpptes mer eller mindre fri.<sup>84</sup> Kritiska röster hördes från konservativa och kyrkligt håll. De ville få bort pornografin och hålla sexualiteten inom äktenskapet. Efter att lagen togs bort kom utländska aktörer in på marknaden med grova porrtidningar, som bland annat innehöll barnpornografi och våldsporr. De liberala rösterna menade emellertid att marknaden skulle självregleras, men dessa förhoppningar grusades när trycket blev för hårt.<sup>85</sup>

Under 1970-talet bytte RFSU inställning i frågan och var nu emot helt fri pornografi.<sup>86</sup> Samtidigt började även en feministisk analys och diskussion av pornografin att höras högljutt i debatterna. De diskuterade pornografins existens som en jämställdhetsfråga och att det var en av anledningarna till kvinnans sexuella förtryck. Därför ansågs det att pornografin skulle avlägsnas från marknaden. Det var denna nya feministiska diskurs som gjorde att media alltmer kopplade ihop pornografi och våldtäkt. Deras agerande anses ligga till grund för vad som skedde under 1980-talets begränsning av pornografin.<sup>87</sup>

1980 kom en ny lag som reglerade pornografins framfart och bland annat förbjöd barnpornografi. 1988 förbjöds våldspornografi i Sverige. Dessa två förbud i lagen mot

---

<sup>80</sup> <https://lagen.nu/sou/1999:2> S. 158 (Hämtad 2020-05-10)

<sup>81</sup> <https://lagen.nu/sou/1999:2> S. 72 (Hämtad 2020-05-10)

<sup>82</sup> Hill, *Befria mannen!* S. 137

<sup>83</sup> Rydström, Jens & Tjeder, David, *Kvinnor, män och alla andra: en svensk genushistoria*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009. S. 174

<sup>84</sup> <https://lagen.nu/sou/1969:38> (Hämtad 2020-05-10)

<sup>85</sup> Arnberg, Klara, *Motsättningarnas marknad: den pornografiska pressens kommersiella genombrott och regleringen av pornografi i Sverige 1950-1980*, Sekel bokförlag, Diss. Umeå: Umeå universitet, 2010, Lund, 2010. S. 220f

<sup>86</sup> Hill, *Befria mannen!* S. 137

<sup>87</sup> Arnberg, *Motsättningarnas marknad: den pornografiska pressens kommersiella genombrott och regleringen av pornografi i Sverige 1950-1980*. S. 277f

barnpornografi och våldsporr gjorde dock inte att den stoppades helt. Nu kom vissa aktörer undan med att istället göra videofilmer med dessa ämnen och få dessa sålda under disk. Feministerna såg att pornografin blev alltmer grövre och att detta ledde till kvinnoförakt. Pornografin ansågs skapa en skadlig sexualitet, speciellt för ungdomar och så kallade ”svaga grupper”. Det var med andra ord pornografins konsekvenser som diskuterades, inte innehållet i pornografin.<sup>88</sup> Robin Morgan, en amerikansk journalist och politisk aktivist, förstärkte även kopplingen mellan pornografi och sexualbrott med sitt citat "Pornography is the theory, and rape is the practice". Detta citat kom att bli stort i Sverige i feministiska kretsar, för att förstärka bilden av att pornografi legitimerar det sexuella förtrycket mot kvinnan.<sup>89</sup> Under 1990-talet fanns denna debatt kvar i stor utsträckning. De liberala åsikterna om den fria sexualiteten blossade dock upp på nytt igen. Det skulle va individen som skulle bestämma vad som var bra för denne och inte staten.<sup>90</sup>

---

<sup>88</sup> Arnberg, *Motsättningarnas marknad*. S. 277f S.281–283

<sup>89</sup> <https://www.rfsu.se/globalassets/pdf/samtala-om-pornografi-i-skolan---en-handledning-fran-rfsu.pdf> S.49 (Hämtad 2020-04-29)

<sup>90</sup> Berg, Lena. Det dubbeltydiga talet, unga kvinnor samtalar om pornografi. *Tidskrift för genusvetenskap*. Nr. 3, 2000: 41–54. S. 44

### 3. Vem var våldtäktsmannen?

I min analys kommer jag använda mig av en textanalys och jag kommer att utgå från frågorna: Vem tillskrevs rollen som förövare i materialet? Skiftar det över tid? Hur förändras bilden av de olika maskuliniteterna i materialet? Dessa kommer att besvara med hjälp av Connells maskulinitets teori.

#### 3.1 Underordnade män

I tidningen *Sexualfrågan* nämns inte de underordnade männen i någon stor utsträckning. Det är endast i en artikel av Dr Max Hodann som de nämns. I denna artikel pekar han ut homosexuella män, blottare, så kallade exhibitionister och transmän som farliga. I de fall med de två sistnämnda benämns de som att de blir sexuellt aggressiva mot kvinnor och därför plockas de in av polisen.<sup>91</sup> I tidningen *Populär tidskrift-För psykologi och sexualkunskap* nämns de underordnade männen i fyra artiklar under tio år. De går emellertid ut hårdare mot de homosexuella och kallar dem pedofiler.<sup>92</sup> I Connells teori, som tidigare nämnts, beskrivs den underordnade mannen vara underordnad genom att han utför handlingar som hör kvinnorna till.<sup>93</sup> Därför är det extra farligt för bilden av mannen att ha sex med en man, för det är något som 'gör' honom till kvinna. Att kvinnor i sin tur gör något som män ska anses utföra betraktas inte som lika farligt, eftersom kvinnorna står under hierarkin. Mannen måste ständigt försvara sin hierarki gentemot kvinnorna, genom att alltid göra rätt val. Männen bestraffas därför hårdare när de inte gör 'rätt' val. Pedofili är emellertid inte något jag kommer undersöka i denna uppsats, därför kommer jag inte analysera detta vidare.

#### 3.2 Marginaliserade män

I *Populär tidskrift-För psykologi och sexualkunskap* 1956 kan vi läsa en artikel av överläkaren Hans Hartelius. Han skriver:

Sprit och sexuellt umgänge passar också illa ihop. Varför? Jo, en karl, som är full eller onykter, kan ju vem som helst skratta lite åt, men man vill i regel inte ha honom alldeles inpå sig med spritdoft, svettighet osv. Det vill inte heller de flesta kvinnor. Och så blir karlen ofta brysk, för att inte säga brutal, i den sexuella situationen och tar inte

---

<sup>91</sup> *Sexualfrågan*. Nr 2 1939 s. 5&6

<sup>92</sup> Se exempelvis *Populär tidskrift-För psykologi och sexualkunskap*. Nr 1 1954 s. 16

<sup>93</sup> Connell, *Maskuliniteter*. S.102

nödvändig hänsyn till kvinnorna. (...) Ändå fortsätter karlarna att lita till spriten, därför att de är rädda att misslyckas sexuellt inför kvinnan. (...) Och i många, många äktenskap har hela det sexuella samlivet förstörts av att mannen varit full och tvingat sig på kvinnan.<sup>94</sup>

Sprit ansågs vara en dryck för arbetarna och inte för de män som tillhörde de finare stånden.<sup>95</sup> Genom att beskriva mannen på detta sätt kan det tyda på att författaren anser att våldtäkter oftare sker mellan par från arbetarklassen, eftersom de tenderar dricka mer sprit. Baserat på det jag har redogjort för i min historiska bakgrund sågs även arbetare ned på som allmänt stökiga typer.<sup>96</sup> Ifall mannen hade varit nykter, kan en tolka det som att våldtäkten i detta fall inte hade ägt rum. Med sprit i blodet blir mannen en våldsam varelse som inte visar hänsyn till kvinnan och tvingar sig på henne. Det är spriten som är den största anledningen till att våldtäkten sker i detta fall. Utan spriten kanske mannen hade visat mer hänsyn och kvinnan hade inte varit lika utsatt. Detta är även något Hedlund anser vara fallet med män som vänder sig till spriten för att de känner sig hopplösa. Dessa män skyller på spriten som anledning till varför de våldtar.<sup>97</sup> Detta är något som inte Groth håller med om i sin forskning kring våldtäktsmän. Han hävdar att spriten i sig inte är problemet utan känslorna som förövaren hade innan.<sup>98</sup> Groth argumenterar även för att våldtäkt inom äktenskapet har olika kategorier till varför de våldtar, där en kategori handlar om makt.<sup>99</sup> I detta fall kan det vara så att mannen känner att han inte vill tappa makten i förhållandet om han inte kan prestera sexuellt och därför tar han till spriten.

Om det är så att mannen kommer från arbetarklassen, kan detta vara en anledning till att denne man blir marginaliserad, enligt Connells teori och utmålade som extra våldsam, än om en man tillhörande den hegemoniska manlighetstypen skulle utföra samma handling. Det är i alla fall vanligt i materialet som presenteras i denna uppsats, att när författaren beskriver någon som är full, då är det en man från arbetarklassen. Genom att disciplinera arbetarklassen med högre arbetsmoral skulle detta, enligt en annan artikel vid namn *Fallet Makarenko*, inte behöva hända arbetarklassens kvinnor.<sup>100</sup> De som är exhibitionister anses likaså vara

---

<sup>94</sup> *Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap*. Nr 3 1956 S. 105

<sup>95</sup> Sigfridsson, Ingegerd, *Självklara drycker? kaffe och alkohol i social samvaro*, Arkipelag, Diss. Göteborg: Göteborgs Universitet, 2005, Göteborg, 2005 S.33

<sup>96</sup> Rydström & Tjeder, *Kvinnor, män och alla andra: en svensk genushistoria*. S. 56

<sup>97</sup> Hedlund, *Med könet som vapen och värn*. S. 27f

<sup>98</sup> Groth, A. Nicholas, *Män som våldtar*. S. 31f

<sup>99</sup> Groth, A. Nicholas, *Män som våldtar*. S. 202

<sup>100</sup> *Sexualfrågan*, RFSU, Stockholm, 1936–1949. Nr 4 1945 s. 9

alkoholister, men även epileptiker. De anses som extra farliga av polisen och det uppges att polisen även är rädd att exhibitionisternas sexuella närmanden ska riktas mot dem själva.<sup>101</sup> Enligt mig handlar detta om att man ville visa dessa två grupper så klandervärda som möjligt för att man inte ville att de skulle få föra sina gener vidare. Ifall kvinnor då blev rädda för arbetarklassmän och epileptiker på gatan, för att de kunde vara eventuella blottare och eventuella våldtäktsmän, var det endast positivt. Att det var epileptiker och män från fattigvårdsanstalter som bland annat steriliserades sänder ett tydligt budskap.<sup>102</sup> Det är ett budskap om att de inte ska sprida sina gener vidare, vilket kan ske vid en våldtäkt. Dessa män var därför i hög grad marginaliserade av samhället, för utan sjukdomen epilepsi skulle denna man lika gärna kunna tillhöra de hegemoniska männen. När jag sedan kommer att beskriva artiklar från 1990-talet som beskriver att det är alkoholiserade män som våldtar kvinnor, då beskrivs de som normala.<sup>103</sup> De befinner sig med andra ord inte inom de marginaliserade männen under 1990-talet.

Hans Hartelius skriver även i en artikel att

Det är dåligt att börja ett äktenskap med en våldtäkt, men det händer. (...) Nu är det inte så farligt för mannen att misslyckas första gången. Som ni redan hört är det sällan, som kvinnan blir riktigt tillfredsställd första gången.<sup>104</sup>

Detta var, som jag tidigare redogjort för, en tid då det var lagligt för mannen att våldta sin fru inom äktenskapet.<sup>105</sup> Därför ses det inte som något negativt ifall mannen skulle våldta den kvinna han gift sig med första gången de har sex inom äktenskapet. Mannen kan fortfarande behålla sin manlighet och anses skilja på förnuft och känsla, av den anledningen att kvinnor, utifrån detta scenario, alltid antas ha det obekvämt under sina första samlag ändå. Det gör därför inget om hon våldtas. Enligt Connells teori om hegemonisk manlighet är makt det viktigaste att sträva efter för en man som vill vara hegemonisk.<sup>106</sup> Det kan därför antas att mannen genom att våldta tar sig makten i förhållandet, en makt han måste ha för att tillhöra den hegemoniska manligheten. Här finns det likheter med Groths forskning kring våldtäkt inom äktenskapet. Genom att inte ha samlag blir det som att mannens känslor likställs med att

---

<sup>101</sup> *Sexualfrågan*. Nr 2 1939 s.6

<sup>102</sup> <https://lagen.nu/sou/1999:2> s. 17 & 140 (Hämtad 2020-05-10)

<sup>103</sup> *RFSU bulletinen*. Nr 1 1996 s. 21

<sup>104</sup> *Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap*. Nr 3 1956 S. 106

<sup>105</sup> <http://www.kvinnojouren.com/kvinnohistoria/> (Hämtad 2019-05-22)

<sup>106</sup> Connell, *Maskuliniteter*. S.100f

bli kastrerad. Därför måste han ha sex för att visa sin potens och sin manlighet, även fast frun har sagt nej.<sup>107</sup>

När det kommer till de män som antas ha en psykisk sjukdom och därför är våldtäktsmän, hamnar även de under marginalisering. Det gör det just för att de med en psykisk sjukdom på denna tid blev marginaliserade och genom att peka ut någon som psykisk sjuk, marginaliserar man indirekt den personen. I det följande citatet är det möjligt att se ett exempel på just detta. ”Det är mest psykopater och pojkar från dåliga hem det är frågan om. I en undersökning som vi gjort på Lövstad är procenten av ’broken homes’ så stor som 60”.<sup>108</sup> Här används ordet psykopater som ett skällsord och på ett förvarnande sätt. Det som åsyftas med ’broken homes’ i artikeln är män från lägre samhällsklasser och de är de som här pekas ut för att vara våldtäktsmännen. De som är från dessa splittrade hem anses även vara lika farliga som psykopater. Dessa män som beskrivs här blir marginaliserade, för att använda Connells teori, och har därför heller ingen makt i samhället. De kan inte lika lätt komma undan med sina brott som andra män, eftersom de inte har samma sociala skyddsnät.

Connells teori är något som även går i linje med Livholts forskning, som argumenterar för att de svenska ’vanliga’ män, som lever ordnade liv, inte blir anklagade i lika hög grad som de som avviker från samhällets normer.<sup>109</sup> Ifall en psykisk sjukdom kommer in i bilden, för samme man, ökar risken att bli utpekad som farlig och för att i detta fall vara en våldtäktsman. Det som denna manliga författare till artikeln utför, är något som går i linje med Jeffners forskning. De män hon intervjuade i sin forskning uppgav att den som är en våldtäktsman är en avvikande person, en sjuk person som inte tillhör de ’normala’ männen. Men enligt kvinnorna var det en ’macho’ man.<sup>110</sup> Detta visar på att männen, i sin sociala hierarki, beskyller marginaliserade män för att ligga bakom våldtäktsbrottet. Bredström menar även i sin forskning att medierna ofta skyller dessa brott på människor med psykiska sjukdomar, i de fall de inte vet så mycket. I de fall Bredström analyserade byter sedan medierna till helt andra förklaringar när de får reda på att förövaren har en annan etnisk bakgrund än den svenska. Då handlar det istället om en kulturkrock.<sup>111</sup>

---

<sup>107</sup> Groth, *Män som våldtar*. S. 203

<sup>108</sup> *Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap*. Nr 6 1950 S. 13

<sup>109</sup> Livholts, *”Vanlig som vatten”*: manlighet och normalitet i mediernas berättelser om våldtäkt. S. 97

<sup>110</sup> Jeffner, *Liksom våldtäkt, typ-: om ungdomars förståelse av våldtäkt*. S. 275

<sup>111</sup> Bredström, *Maskulinitet och kamp om nationella arenor. Reflektioner kring bilden av ”invandrarkillar” i svensk media* i De los Reyes, Paulina, Molina, Irene & Mulinari, Diana (red.), *Maktens (o)lika förklädnader: kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige : en festskrift till Wuokko Knocke*, S. 197



Detta för mig vidare till en annan grupp av män som blir marginaliserade. De är de män som kommer till Sverige från andra länder eller uppfattas komma från ett annat land. I en artikel i *Ottar* av Ylva Brune från 1995 kan vi se bevis av att det fanns röster emot detta argument i denna tidning. Även i två artiklar av RFSU *Bulletinen* går det att utläsa att det var dagspressen som nu målade upp våldtäktsmannen med andra drag än de typiskt svenska.<sup>112</sup> Brune lyfter i sin artikel i *Ottar* fram Jerzy Sarneckis, som är svensk professor i kriminologi. Hans tes, som Brune lyfter fram är att utländskt födda män toppar våldtäktsstatistiken på grund av invandrares utanförskap. Efter en rapport som publicerats där det påvisades att utländskt födda män i Sverige toppade våldtäktsstatistiken, kom det ut väldigt många artiklar i dagspressen som anspelade på att dessa våldtäkter sker i en kulturkrock. En rapport som, enligt Sarneckis, kan vara missvisande då det inte går att utesluta att polis och domstol behandlar utländska gärningsmän hårdare.<sup>113</sup> Detta stämmer överens med Eliassons forskning där hon hävdar att klass eller etnicitet kan göra att dessa män lättare döms för ett brott ifall offret i fråga har mer privilegier i samhället.<sup>114</sup> Sarneckis gör även en poäng av att alla våldtäktsbrott inte anmäls och därför finns ett väldigt stort mörkertal som statistiken inte fångar upp. Det blir därför missvisande att peka på rapporten som nämnts ovan som bevis. Om gärningsmannen istället är sambo, vän eller släkting till offret, menar Sarneckis att det finns en stor chans att han slipper undan, eftersom dessa brott inte anmäls i lika hög grad.<sup>115</sup>

Sarneckis menar istället att det handlar om en klassfråga. Bland de män med utländsk bakgrund, som han har haft med i sin studie, har majoriteten haft olika sociala problem. De är även oftast gravt alkoholpåverkade personer, som begår många olika typer av brott.<sup>116</sup> Men likt Groth håller även Sarneckis med om att det kan vara känslan innan de tar till alkoholen som gör att detta brott sker. Utanförskapet kan orsaka att de söker andra sätt, som inte är socialt accepterade, för att känna att de har makt. Detta går det även hitta stöd för hos Hedlunds forskning. Hon anser att våldtäkt kan vara ett uttryck för en överlevnadsstrategi, för att få ut överväldigande känslor av maktlöshet och övergivenhet.<sup>117</sup> I den andra artikeln som nämndes ovan som kom från *RFSU Bulletinen*, framkommer även i en intervju med ett grupp

---

<sup>112</sup> *RFSU bulletinen*. Nr 3 1996 s. 7 & nr 3 1997 s.9

<sup>113</sup> *Ottar: boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle*. Nr 3 1995 S. 50f

<sup>114</sup> Eliasson, *Mäns våld mot kvinnor*. S.79

<sup>115</sup> *Ottar: boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle*. Nr 3 1995 S. 52

<sup>116</sup> *Ottar*. Nr 3 1995 S. 50–52

<sup>117</sup> Hedlund, *Med könet som vapen och värn*. S. 32

invandarmän att anledningen till varför de var så hårda mot kvinnor var för att de själva fick utstå så mycket rasism. Den aggression och sorg de först kände vände till ett mer bryskt beteende mot kvinnor.<sup>118</sup> De som intervjuas lyfts inte fram som våldtäktsmän, denna anledning lyfts istället fram till varför andra män kan begå våldtäkt, som befinner sig i deras sits.

Männen i dessa artiklar blir marginaliserade enligt Connells teori.<sup>119</sup> Männerna blir marginaliserade av den anledning att de inte räknas in i vithetsnormen. De tillhör i många fall även en lägre klass, i materialet. Detta gör att de blir marginaliserade på två olika plan. Innan dessa invandrare ens dyker upp i materialet, är det de män som befinner sig i samhällets utkant som beskrivs vara våldtäktsmän. Detta var bland annat arbetarklassmän och homosexuella. Frågan om vem och vilka som ska stoppa för att få slut på våldtäkterna blir i detta material väldigt tydligt en generationsfråga.

### 3.3 Delaktiga män

Under åren 1936–1965 var det lagligt att våldta sin fru inom äktenskapet och kvinnan skulle ställa upp för sin man, även fast hon kanske inte ville det alla gånger.<sup>120</sup> Därför är det inte så underligt att författarna inte skriver om detta problem utan endast fokuserar på de som ansågs som den stora faran i samhället, de underordnade eller marginaliserade männen. Det är nämligen dessa männen som utgör ett hot och som skribenterna vill varna för. Groths femte anledning till varför en man anser sig vara berättigad till att våldta sin fru passar in i detta sammanhang. Denna anledning går ut på att mannen i fråga inte nödvändigtvis tänker på att våldta. Men ifall kvinnan inte vill ha så många samlag som han anser att man ska ha i ett fungerande äktenskap, ser han till att det händer ändå, genom våldtäkt. Det gör att mannen slappnar av i tron om att relationen är bra.<sup>121</sup> Därför är min tolkning att de flesta män som hade samlag med sin fru mot sin vilja, fast det inte var olagligt, tillhör i denna uppsats den delaktiga maskuliniteten. Den delaktiga maskuliniteten går ut på att mannen samarbetar med kvinnan om att göra vissa saker för att inte hamna i bråk eller sticka ut, men vinner samtidigt på de patriarkala strukturerna.<sup>122</sup> I detta fall exemplifieras det av att det är till deras fördel att

---

<sup>118</sup> *RFSU bulletinen*. Nr 3 1996 s. 7

<sup>119</sup> Connell, *Maskuliniteter*. S.105

<sup>120</sup> *Sexualfrågan*. Nr 3 1937 s. 6

<sup>121</sup> Groth, *Män som våldtar*. S.203

<sup>122</sup> Connell, *Maskuliniteter*. S.103

det inte finns en lag emot våldtäkt inom äktenskapet. Därför gör han inget åt kvinnans rättigheter och följer med strömmen.

Enligt Axel Månsson, som blir intervjuad till tidningen *Ottar* på 1990-talet, var tiden efter att lagen emot våldtäkt inom äktenskapet gick igenom, svår för den nya maskuliniteten. Helt plötsligt skulle den förhandlas fram genom två parter som är jämställda och detta kunde vissa män ha svårt för, då det innebar att de gav bort en del av sin makt. Ju mer den manliga könsmakten urholkas, desto mer negativa kommer dessa män att bli emot den nya ordningen i samhället. Detta kan i sin tur gå ut över kvinnorna.<sup>123</sup> Denna lag, som var en lag i ledet av reformer för att förbättra kvinnans situation, blev en lag som också i grunden förändrade maskuliniteten. Det förändrades inte över en natt, men med lagens kraft urholkas den hegemoniska maskuliniteten så smått. Enligt min tolkning gör detta så småningom att det blir färre och färre som tillhör en hegemonisk maskulinitet. De övergår istället mer och mer till en delaktig maskulinitet, eftersom färre män har den självklara makten som de hegemoniska männen besitter.

I artikeln *Kris i äktenskapet* är det viktigare att dessa män slutar med sina övergrepp just för att staten inte vill att skilsmässorna ska öka. Det är inte kvinnorna som personer man vill skydda utan äktenskapet, som är samhällets grund. Enligt Groths forskning var även familjelivet väldigt skyddat och staten hade inte mycket att säga till om där. Myndigheter vill inte gärna 'blanda sig i' och därför fick det fortgå.<sup>124</sup> Första gången en man blev dömd för att ha våldtagit sin fru var 19 år efter att lagen trädde i kraft. Detta säger en del om hur ifrågasatt det var att fälla någon för ett brott som skett inom hemmets väggar.<sup>125</sup> Detta är även något som framgår av Bydens och Griers forskning. Ifall det var en kvinna som blev våldtagen av en bekant, sågs inte det som en våldtäkt förrän fram till en bit in på 1970-talet.<sup>126</sup> Därför kan det vara därför inte kvinnorna varnas för dessa delaktiga män, eftersom det som sker inom äktenskapet inte är något som staten ska lägga sig i. De underordnade som beskrivs begå detta brott, gör det offentligt och det är då det blir ett problem, då griper staten in. Enligt Groth forskning våldtar dessa makar endast sin fru och är oftast inget hot mot någon annan.<sup>127</sup> Det

---

<sup>123</sup> *Ottar: boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle*. Nr 2 1996 s.38

<sup>124</sup> Groth, *Män som våldtar*. S.204

<sup>125</sup> *Brottsoffer i fokus: de vinnande bidragen i Brottsoffermyndighetens uppsatstävling 2015*, Brottsoffermyndigheten, Umeå, 2015. S. 13–14

<sup>126</sup> Bryden, David P, Grier, Maren M. Criminology. The search for rapists' "Real" motives. *The journal of criminal law and criminology*. Volym. 101, nr. 1, 2011: 171–278. S. 186

<sup>127</sup> Groth, *Män som våldtar*. S.204

kan också vara en anledning till att inte varna andra för dem, för att de inte drabbar den stora allmänheten. Professorerna Bryden och Grier menar emellertid att dessa män som, enligt min teori tillhör den delaktiga maskuliniteten, kunde vara en fara för allmänheten.<sup>128</sup> Dessa män som Bryden och Grier beskriver tillhör den delaktiga maskuliniteten för att de vill leva ett jämställt liv med frun, har stor respekt för henne och vill henne inte något ont. De ser sin fru som en Madonna, värdig all deras kärlek, men de blir inte sexuellt upphetsade av henne. De övriga kvinnorna som inte lever upp till deras standard ses som horor. Därav kallar Bryden och Grier detta för ett Madonna-horakomplex. De sistnämnda kvinnorna blir männen sexuellt upphetsade av. Han våldtar därför de kvinnor han själv föraktar, för att de inte förtjänar någon respekt och för att han får sexuell tillfredsställelse.<sup>129</sup> Enligt detta komplex som de lyfter framgår det att den gifta delaktiga mannen visst kan vara ett hot för allmänheten. Detta hot som är till följd av detta komplex vittnar dock aldrig mina källor om.

Groths forskning om de tre olika grundkategorierna våld, vrede och sexualitet är de tre stora anledningarna till varför våldtäkt sker, håller jag i stor del med om.<sup>130</sup> När det dock kommer till de delaktiga männen ser jag inte någon plats för dem inom dessa kategorier. De delaktiga män som begår våldtäkt, men som kommer undan det sociala straffet, ryms inte inom dessa kategorier. En fjärde kategori som jag skulle kunna uttolka av dessa män som skulle kunna utöka Groths forskning är förlägenhet. Denna kategori baserar jag på Groths egen forskning där de framkommit att de gifta männen våldtar för att de vill uppnå något inom äktenskapet. Dessa män är väldigt förlägna om någonting, de vill bli omtyckta, de vill visa sin manlighet, de vill få bort deras känsla av maktlöshet.<sup>131</sup> Männen som beskrivs i texterna vill kanske inte våldta men de gör de för att få utlopp för andra känslor. Därför anser jag att förlägenhet hade passat in i Groths kategorier.

Under 17 år har inte RFSU, i min vetskap, någon tidning. Det är ett glapp mellan åren 1960–1977. Under denna tid har det hänt väldigt mycket, speciellt för kvinnor. Som en följd av detta är det nu mycket mer kvinnliga skribenter som debatterar i RFSU:s olika tidningar. Detta gör en hel del, då kvinnorna kommer in med sina egna perspektiv. Genom att man i tidningarna inte längre beskyller de underordnade männen för dessa våldtäkter, har den stora

---

<sup>128</sup> Connell *Maskuliniteter*. S.103

<sup>129</sup> Bryden, David P, Grier, Maren M. Criminology. The search for rapists' "Real" motives. *The journal of criminal law and criminology*. Volym. 101, nr. 1, 2011: 171–278. S. 176

<sup>130</sup> Groth, *Män som våldtar*. S.31

<sup>131</sup> Groth *Män som våldtar*. S. 203

inriktningen hamnat på en ny grupp istället, de män som tittar på pornografi. Dessa män har placerats här för att de i grunden är passiva, inte besitter någon makt i samhället och de är inte heller marginaliserade. Dessa män anses våldta på grund av att de blir influerade av porren och kan därför inte hålla isär verklighet från fantasi. De män som ser dessa filmer eller bilder i tidningar ser att männen i filmerna/tidningarna har makt över kvinnorna inom pornografin, en makt som de likaledes vill besitta, och därför utsätter de kvinnor för detta brott. Pornografin påverkar inte heller endast de rika samhällsklasserna, finns det redogjort för i en artikel. Där beskrivs pornografin som fantasier som görs billiga för köpare att ta del av, något som gör att även de med mindre ekonomiska förutsättningar kan bli inspirerade av porren.<sup>132</sup> I Groths forskning förekommer det även att män som inte har ett sexuellt samliv med sin fru drivs till att se på pornografi och blir så frustrerade och inspirerade att han tillslut våldtar frun.<sup>133</sup> Detta är en väldigt förenklad bild enligt andra forskare som menar att detta är en mycket mer komplex fråga än så. Enligt forskarna Vega och Malamuth krävs fler variabler än endast porrkonsumtionen för att få en man att begå sexualbrott.<sup>134</sup>

Från 1977–1980 utkom det 18 nummer av RFSU Bulletinen med 72 artiklar sammanlagt. Mellan perioden 1991–1999 utkom det 24 nummer med 144 artiklar. Alla 144 har granskats i denna uppsats. Utav alla dessa är det 26 artiklar som benämner våldtäkt. I 16 av 26 artiklar som nämner detta, är det den ökade pornografin som ligger bakom de ökade våldtäkterna i samhället. De övriga 10 av 26 angav anledningar som redan finns dokumenterade i denna analys. Exempel på denna koppling mellan pornografi och våldtäkt är Erik Centerwalls åsikt i tidningen. Han arbetar som sexualupplysare och är skribent i tidningen:

På en porrbio i San Francisco blir i en av filmerna en kvinna våldtagen av två män. Först gör hon motstånd sedan njuter hon. (...) Och inte heller stämmer våldtäkten med verklighetens våldtäkt. I verkligheten måste män oftast hota med våld och död för att kvinnan ska ge upp. Här räcker det med den manliga styrkan för att hon ska ge efter. Filmen handlar om att ingen kvinna kan stå emot dem.<sup>135</sup>

---

<sup>132</sup> RFSU bulletinen. Nr 6 1978 S. 20

<sup>133</sup> Groth *Män som våldtar*. S. 200f

<sup>134</sup> Malamuth, Neil M, Vega, Vanessa. Predicting Sexual Aggression: The Role of Pornography in the Context of General and Specific Risk Factors. *Aggressive Behavior*. Volym. 33, 2007: 104–117. S. 105

<sup>135</sup> RFSU bulletinen. Nr 4 1980 S. 8

I denna porrfilm, enligt Centerwalls tolkning, förekommer bilden av att män lätt borde klara av att vara våldtäktsmän, eftersom de besitter en styrka som inte kvinnor gör. Män ska vara starka. Ifall de är starka, borde de klara av att manövrera en kvinna till våldtäkt och hon kommer även njuta av det. Ifall kvinnan stretar emot ska man bara ge det längre tid så att kvinnan till slut börjar njuta, som i porrfilmen. Detta stämmer överens med Jeffners slutsats, att det kan behövas mer än ett kraftigt nej för att inte bli utsatt för en våldtäkt. En del av Jeffners resultat redogör att kvinnan måste lämna rummet för att verkligen visa att hon inte vill vara intim.<sup>136</sup> Det Groth istället menar i sin forskning är att våldtäkt inte har något med ett sexuellt behov att göra. I detta fall som redovisats här har det snarare med ett maktbehov att göra. Våldtäkten blir här ett sätt att uttrycka erövring, enligt Groths trestegsförklaring.<sup>137</sup> Bryden och Grier menar istället att den största anledningen till att våldtäkt sker är på grund av den sexuella tillfredställelsen som mannen i fråga får.<sup>138</sup> Enligt forskarna Vega och Malamuth skulle detta beteende enligt deras typologi kategoriseras som *Attitudes supporting violence against women*. Detta är den första kategorin i mätandet av en fientlig manlighet, som i kombination med de övriga kategorierna kan leda till sexualbrott.<sup>139</sup> Det är de delaktiga männen som strävar efter hegemoni som är de som ska vara de som våldtar, ifall Connells teori om den delaktiga maskuliniteten appliceras på detta material.<sup>140</sup>

I det första numret av *Ottar* från 1981, intervjuas även en man om hans uppfattning av porr och våldtäkt. Lasse, som är den som blivit intervjuad, beskrivs som en mycket framgångsrik man som inte behöver kämpa sig fram i sitt arbetsliv. Han separerar porren från samlag han har i verkligheten.<sup>141</sup> Utifrån att ha läst porr har han en favoritfantasi som han beskriver såhär:

Då kommer en tjej rusande, förföljd av en stor bjässe som naturligtvis tänker våldföra sig på henne. Jag rusar efter och räddar henne. Hon snyftar förstås och jag tröstar henne och min räddning och tröst för oss samman och resulterar i ett knull.<sup>142</sup>

---

<sup>136</sup> Jeffner, *Liksom våldtäkt, typ-: om ungdomars förståelse av våldtäkt*. S. 269

<sup>137</sup> Groth, *Män som våldtar*. S. 31f

<sup>138</sup> Bryden, David P, Grier, Maren M. Criminology. The search for rapists' "Real" motives. *The journal of criminal law and criminology*. Volym. 101, nr. 1, 2011: 171–278. S. 277

<sup>139</sup> Malamuth, Neil M, Vegal, Vanessa. Predicting Sexual Aggression: The Role of Pornography in the Context of General and Specific Risk Factors. *Aggressive Behavior*. Volym. 33, 2007: 104–117. S. 107

<sup>140</sup> Connell *Maskuliniteter*. S.103

<sup>141</sup> *Ottar: boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle*. Nr 1 1981 S.83

<sup>142</sup> *Ottar: boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle*. Nr 1 1981 S.83

Utlåtandet låter som den klassiska hjältesagan där en prins räddar en vacker prinsessa från en drake. Lasses tankar kring att denna 'bjässe' har en bristfällig karaktär kan vara en åsikt som härstammar från 1940-talet, då en man skulle vara vältränad för att ha en god karaktär.<sup>143</sup> I detta exempel blir det tydligt att Lasse tillhör den delaktiga maskuliniteten. Det gör han av den anledningen att han vill rädda kvinnor från svåra situationer. Han kan samtidigt själv utnyttja situationen, så han kan få ut något utav kvinnans utsatta position. Enligt Vega och Malamuth forskning skulle jag anse att Lasse tillhör deras IS kategori.<sup>144</sup> Detta anser jag eftersom Lasse använder kvinnan som ett objekt, för att själv få känna sig överlägsen mot den underordnade mannen som han räddade kvinnan ifrån. Lasse beskriver inte kvinnan med några speciella egenskaper i sin egen fantasi. Detta kan peka på att Lasse inte bryr sig om vilken kvinnan det är han räddar, bara han får rädda någon så att han känner sig överlägsen.

I ett annat nummer av tidningen *Ottar* från 1985 går det att följa ett föredrag av Unni Rustad som handlar om porrens inverkan på våldtäktsmän. I numret beskrivs det att det är via porren som män lär sig att inte lyssna på kvinnornas nej, även fast hon slåss och sparkas. I dessa tidningar Rustad tar upp skrivs det följande. "Du ska bara använda ännu mer våld och makt, för då visar det sig nämligen att det var till syvende och sist precis det hon ville att du skulle göra med henne."<sup>145</sup> Mannen beskrivs som en man som utövar våld för att få makt. Han bryr sig inte om att lyssna på kvinnan utan utför något han vet att hon 'egentligen' gillar. Han anser sig själv bry sig om vad kvinnan vill ha, men använder hennes kropp på ett sätt att utöva makt. Denna ursäkt att mannen är övertygad om att kvinnan egentligen vill ha våld kommer från porren, menar Rustad. Enligt pornografins budskap vill kvinnor bli våldtagna. Detta resulterar i att kvinnor inte ses som människor och att mannen får göra vad han vill med dem. Det är ett argument som Rustad för fram från den pornografi hon har granskat. Rustad lyfter även fram åsikter som menar att våldtäkt börjar bli så normaliserat bland män att det börjar bli acceptabelt att våldta, om lusten blir för stor att uthärda.<sup>146</sup>

Enligt denna beskrivning av dessa män verkar dessa män inneha de högsta HM poängen samt även tillhöra kategorin IS av Vega och Malamuths forskning.<sup>147</sup> De män som beskrivs av

---

<sup>143</sup> Nilsson, *Maskulinitet: representation, ideologi och retorik*. S. 59

<sup>144</sup> Malamuth, Neil M, Vegal, Vanessa. Predicting Sexual Aggression: The Role of Pornography in the Context of General and Specific Risk Factors. *Aggressive Behavior*. Volym. 33, 2007: 104–117. S. 107

<sup>145</sup> *Ottar: boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle*. Nr 4 1985 S. 17

<sup>146</sup> *Ottar: boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle*. Nr 4 1985 S.18

<sup>147</sup> Malamuth, Neil M, Vegal, Vanessa. Predicting Sexual Aggression: The Role of Pornography in the Context of General and Specific Risk Factors. *Aggressive Behavior*. Volym. 33, 2007: 104–117. S. 107

Rustad har attityder som stödjer våld mot kvinnor. De anser att kvinnor förtjänar att bli våldtagna. De vill även visa sexuell dominans mot kvinnan genom att de är de som ska bestämma. Detta är alla de tre kategorier som mäts inom HM. Dessa män verkar besitta höga poäng i alla tre kategorier. För att vara i en riskgrupp av att bli sexualbrottslingar ska det även vara höga poäng i kategorin IS. Detta anser jag även dessa män innehar, eftersom Rustad beskriver det som att mannen endast vill ha en kvinnokropp för att befästa sin makt på. I linje med denna forskning är det möjligt att konstatera att författarna till denna källa tenderar att skapa en våldtäktsman, snarare än att vilja stoppa honom. Enligt Connells teori skulle de delaktiga männen inte säga emot dessa författare eftersom de tjänar något på att kunna köpa dessa porrtidningar.<sup>148</sup> Dock straffar Rustad dem i detta fallet genom att anklaga dem för att förvärra kvinnornas situation i samhället. En konflikt är därför skapad, vilket gör att de delaktiga männen inte vill stå upp för kvinnorna, eftersom de vill hålla sig i bakgrunden och inte ha dessa konflikter.

Rustad lyfter även fram, i samma artikel som tidigare, en person vid namn Leifs Hagens åsikt kring våldtäkt. Han är ägare till porrtidningen *Aktuell rapport*, som fanns både i Sverige och Norge. Det var även denna porrtidning som var den populäraste på Pressbyrån i Sverige, vid denna tid, enligt Rustad. I tidningen skriver Hagens ”Att våldta är en sportslig aktivitet för sunda, friska normala män med driftern i ordning”<sup>149</sup>. I detta citat blir inte våldtäktsmännen förklarade som galna eller några att akta sig för, utan nu är de normala män som är antingen delaktiga eller hegemoniska män. Hagens beskriver att någon av ’sina egna’ också kan begå våldtäkt, men det är för att det är något bra som gör att de kan göra det. Hagen är inte rädd för att uppmana till våldtäkt, eller beskriva sina egna för att vara det. Professorerna Bryden och Grier håller emellertid inte med Rustad om att pornografin skapar våldsamma män. De lyfter fram en fallometrisk studie för att bevisa sina argument. I denna studie var det inte någon skillnad i upphetsningen bland våldtäktsmän och icke våldtäktsmän, när de båda tittade i pornografiska tidningar.<sup>150</sup> Men detta var dock ett konstruerat test, något som Vegal och Malamuth inte anser fungerar i denna typ av tester.<sup>151</sup>

---

<sup>148</sup> Connell *Maskuliniteter*. S.103

<sup>149</sup> *Ottar: boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle*. Nr 4 1985 s.18f

<sup>150</sup> Bryden, David P, Grier, Maren M. Criminology. The search for rapists’ ”Real” motives. *The journal of criminal law and criminology*. Volym. 101, nr. 1, 2011: 171–278. S. 224f

<sup>151</sup> Malamuth, Neil M, Vegal, Vanessa. Predicting Sexual Aggression: The Role of Pornography in the Context of General and Specific Risk Factors. *Aggressive Behavior*. Volym. 33, 2007: 104–117. S. 105



Under 1990-talet fanns dessa åsikter kvar i samhället, att det är pornografin som ligger bakom våldtäkt. Det fanns nu emellertid en liten mer nyanserad bild, för nu var inte det den enda förklaringen i materialet. Nu var det även ihop med andra faktorer i samband med pornografi som en man kunde bli våldsam. I en artikel hänvisas läsaren till statistik som Rädda barnen tagit fram på förövare som söker hjälp hos dem, för att sluta med sitt beteende. Enligt de har de flesta någon typ av problematik bakom sig eller att de själva blivit utsatta för övergrepp. När dessa barn då börjar att konsumera pornografi skapar detta en förvirring i sexualiteten. Detta är inte positivt då barn är psykologiskt omogna för att ta in allt porrsurfande, enligt artikeln.<sup>152</sup> Detta visar också på hur irrelevant Groths forskning kan vara när det kommer till kopplingen mellan pornografi och våldtäkt, eftersom han är färgad av sin tid. Det är inte lika svart eller vitt i senare forskning kring pornografi och våldtäkt, som det var när Groth skrev sin bok. De forskare som däremot har forskat om detta ämne på 2000-talet kommer fram till samma nyanserade bild som i artikeln, att det krävs mer än bara pornografi för att en man ska begå våldtäkt.

### 3.4 Hegemoniska män

I dessa tider från 1936 och framåt finns det diverse förklaringar över vem som är våldtäktsmannen och det är. Det är alkoholister, homosexuella, arbetare, män från andra länder och män med dålig kontroll över sig själva. Det är aldrig någon högt uppsatt man. På detta vis förhåller det sig fram till 1998 i tidningarna, då president Clinton blir åtalad för detta brott.<sup>153</sup> Med detta kan man se hur den hegemoniska mannens makt krymper ytterligare i materialet. 1990 är speciellt intressant i detta avseende, för samtidigt som det finns en tillbakagång att 'skylla' detta brott på marginaliserade grupper, så skylls det samtidigt på de delaktiga männen och på de hegemoniska männen. Istället för att ha en generation som främst skyller på en viss grupp börjar detta luckras upp och tanken om att en våldtäktsman kan vara så väl rik, fattig, ha stor kroppsbyggnad, liten kroppsbyggnad eller ha vilken etnicitet som helst, börjar ta form under samma årtionde. Att president Clinton är en hegemonisk man finns det ingen tvekan om hos mig. Han har mer makt än någon annan i västvärlden. Han har alla privilegier man kan inneha, trots detta blir han anklagad för våldtäkt och även åtalad i en rättegång. Jag har väldigt svårt att tro att detta skulle ha hänt om händelsen utspelade sig tidigare i min undersökningsprocess, då den hegemoniska mannens makt var så stor. Därav är

---

<sup>152</sup> *RFSU bulletinen*. Nr 2 1999 s. 25

<sup>153</sup> *Ottar: boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle*. Nr 2 1998 s.36

det möjligt att se en förändring i hur den hegemoniska mannen faktiskt skulle vara för att accepteras. I takt med att kvinnorna i samhället har fått mer rättigheter, som att inte behöva bli våldtagna inom äktenskapet, har den hegemoniska mannens makt börjat bli mer och mer ifrågasatt. I detta citat i artikeln går det utläsa att det fanns starka röster emot honom.

”De kvinnor som försvarar Clinton solkar sin egen trovärdighet och framstår som reaktionärer som tycker det är okej att kvinnor blir klappade på stjärten på arbetsplatser, att det är okej att kvinnor tvingas ställa upp på sex om de vill behålla jobbet eller befordras.”<sup>154</sup>

Detta citat visar även att det är en annan tid nu, en tid då det som beskrivs inte är acceptabelt, inte ens av den hegemoniska mannen. Men ännu är detta inte helt och hållet en verklighet då artikeln i grund och botten handlar om konspirationer och förtal emot honom. Kvinnor som har anklagat honom antas fortfarande för att ljuga, vilja få pengar och ha orsakat situationen själv.<sup>155</sup>

---

<sup>154</sup> Ottar: *boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle*. Nr 2 1998 s.37

<sup>155</sup> Ottar: *boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle*. Nr 2 1998 s.37

## 4. Sammanfattning och slutsats

Denna uppsats har ämnat att svara på frågorna;

*Vem tillskrevs rollen som förövare i materialet? Skiftar det över tid?*

*Hur förändras bilden av de olika maskuliniteterna i materialet?*

Med hjälp av en textanalys på RFSU:s olika tidningar under 1936–1999 med fokus på narrativ och Connells maskulinitetsteori, har jag uppnått min slutsats. I källorna finns det ett tydligt narrativ vem våldtäktsmannen är i de olika tiderna. Med hjälp av Connells teori blir det möjligt att urskilja vilka dessa män är och vilka män som inte finns med i narrativet. De som beskrivs som farligast är de underordnade och de marginaliserade männen. Samtidigt är de delaktiga männen de mest representerade enligt min analys. Med hjälp av Connell kunde jag analysera detta och inte endast ta fram det som var allra synligast i mitt material. De som beskrivs tillhöra de olika maskuliniteterna skiftar även alla under min undersökningsperiod. De marginaliserade går från att vara alkoholister och psykiskt sjuka till att bli män som har ett annat etniskt ursprung, eller uppfattas att ha det. De delaktiga männen skiftar i materialet från att vara de gifta männen till att bli de män som konsumerar pornografi. De hegemoniska männen går från att inte alls diskuteras till att börja diskuteras, medan de underordnade männen har en utveckling som är exakt tvärtom.

I den tidigare forskningen av Jeffner är det möjligt att se en förklaring till detta skifte. I hennes forskning pekar männen ut marginaliserade män som våldtäktsmän, medan kvinnorna pekar ut de hegemoniska männen. När det gäller Groths forskning om de olika våldtäktsmännen håller mitt material med hans forskning i stora drag. De delaktiga männen, som inte våldtar inom äktenskapet, saknar dock en förankring i hans forskning. Detta gör att jag hade gärna sett en utveckling av detta i hans forskning. Något som jag anser skulle passa är begreppet förlägna, för det är på detta vis dessa män, som inte ryms i Groths forskning, beskrivs i mitt material. När det kommer till att bevisa att de män som tittar på pornografi blir extra våldsamma, är det något som inte riktigt går. I stora delar av denna period finns inte den fria pornografi som kom att finnas under 1970-talet och ändå existerar det våldtäktsmän.

Uppsatsen inleddes med ett citat från #metoo rörelsen, en rörelse som likaså pekade ut hegemoniska män som våldtäktsmän. Metoo är därför en rörelse i samma led som kan ses i denna uppsats - att de hegemoniska männens tid rasar bit för bit.

Inom ramen av denna uppsats har jag inte haft tillfälle att kunna fördjupa mig i anledningen till varför de olika grupperna i samhället porträtteras så som de gör. Under 1939–1999 hade socialdemokraterna, som kom från arbetarrörelsen, makten under majoriteten av tiden. Trots detta framställs låginkomsttagare som extra våldsamma och mer benägna till att vara våldtäktsmän. Varför är det på det sättet? Vad är det för bakomliggande motiv som bestämmer vem det är som ska målas ut som extra våldsam och benägen att våldta? Det hade varit intressant att utföra vidare forskning på, utifrån dessa resultat som blir som en slags grund att bygga vidare på.

## 5. Referenser

### 5.1 Tryckt litteratur

Arnberg, Klara, *Motsättningarnas marknad: den pornografiska pressens kommersiella genombrott och regleringen av pornografi i Sverige 1950–1980*, Sekel bokförlag, Diss. Umeå: Umeå universitet, 2010, Lund, 2010.

Bergenheim, Åsa, *Brottet, offret och förövaren: vetenskapens och det svenska rättsväsendets syn på sexuella övergrepp mot kvinnor och barn 1850–2000*, Carlsson, Stockholm, 2005

Broberg, Gunnar & Tydén, Mattias, *Oönskade i folkhemmet: rashygien och sterilisering i Sverige*, Gidlund, Stockholm, 1991.

Connell, Raewyn, *Maskuliniteter*, 2. uppl, Daidalos, Göteborg, 2008

De los Reyes, Paulina, Molina, Irene & Mulinari, Diana (red.), *Maktens (o)lika förklädnader: kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige: en festskrift till Wuokko Knocke*, [Ny utg.], Atlas, Stockholm, 2006

Eliasson, Mona, *Mäns våld mot kvinnor: en kunskapsöversikt om kvinnomisshandel och våldtäkt, dominans och kontroll*, Natur och kultur, Stockholm, 1997

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Femte upplagan, Wolters Kluwer, Stockholm, 2017.

Groth, A. Nicholas, *Män som våldtar: vilka är de? varför begår de våldtäkt?* Prisma i samarbete med Riksförb. för sexuell upplysning (RFSU, Stockholm, 1981

Hedlund, Eva, *Med könet som vapen och värn*, Sesam, Stockholm, 1989

Hill, Helena, *Befria mannen! Idéer om förtryck, frigörelse och förändring hos en svensk mansrörelse under 1970- och tidigt 1980-tal*, 1. utg., h:ström - Text & kultur, Diss. Umeå : Umeå universitet, 2007, Umeå, 2007.

Jeffner, Stina, *Liksom våldtäkt, typ-: om ungdomars förståelse av våldtäkt*, [Ny utg.], Brevskolan, Stockholm, 1998.

Lennerhed, Lena, *Sex i folkhemmet: RFSU:s tidiga historia*, Gidlund, Hedemora, 2002.

Livholts, Mona, *"Vanlig som vatten": manlighet och normalitet i mediernas berättelser om våldtäkt*, 1. uppl., Gleerup, Malmö, 2007.

Lorentzen, Jørgen & Ekenstam, Claes (red.), *Män i Norden: manlighet och modernitet 1840–1940*, Gidlund, Möklinta, 2006.

Nilsson, Bo, *Maskulinitet: representation, ideologi och retorik*, 1. uppl., Boréa, Diss. Umeå : Univ., Umeå, 1999.

Nordberg Marie, *Macho eller mjukis* i Berggren, Anne Marie (red.), *Manligt och omanligt i ett historiskt perspektiv*, Forskningsrådsnämnden (FRN, Stockholm, 1999.

Nordberg, Marie, *Jämställdhetens spjutspets?: manliga arbetstagare i kvinnoyrken, jämställdhet, maskulinitet, femininitet och heteronormativitet*, Arkipelag, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2005, Göteborg,

Rydström, Jens & Tjeder, David, *Kvinnor, män och alla andra: en svensk genushistoria*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009.

Sigfridsson, Ingegerd, *Självklara drycker? kaffe och alkohol i social samvaro*, Arkipelag, Diss. Göteborg: Göteborgs Universitet, 2005, Göteborg, 2005

Swärd, Hans, Edebalk, Per Gunnar & Wadensjö, Eskil (red.), *Vägar till välfärd: idéer, inspiratörer, kontroverser, perspektiv*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2013.

Williams, J. Patrick, *Subcultural theory: traditions and concepts*, Polity Press, Cambridge, 2011

## 5.2 Vetenskapliga artiklar

Berg, Lena. Det dubbeltydiga talet, unga kvinnor samtalar om pornografi. *Tidskrift för genusvetenskap*. Nr. 3, 2000: 41–54.

Bryden, David P, Grier, Maren M. Criminology. The search for rapists` ”Real” motives. *The journal of criminal law and criminology*. Volym. 101, nr. 1, 2011: 171–278.

Malamuth, Neil M, Vegal, Vanessa. Predicting Sexual Aggression: The Role of Pornography in the Context of General and Specific Risk Factors. *Aggressive Behavior*. Volym. 33, 2007: 104–117.

## 5.3 Uppsatser

Von Wowern *Den nya våldtäktsregleringen. Rubrik för rubrikens skull?* Examensarbete, Lunds universitet, 2004.

## 5.4 Referenser från internet

[https://twitter.com/alyssa\\_milano/status/919659438700670976](https://twitter.com/alyssa_milano/status/919659438700670976) (hämtad 2019-04-09)

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/twitter> (hämtad 2019-04-01)

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/me-too-rörelsen> (Hämtad 2019-03-13)

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/homosexualitet> (Hämtad 2019-04-09)

<https://www.dn.se/kultur-noje/456-skadespelare-i-upprop-mot-sexovergrepp/> (Hämtad 2019-03-13)

<https://www.svd.se/jag-kommer-att-forstora-din-karriar-innan-den-borjat> (Hämtad 2019-05-02)

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/fridolin-mer-heder-och-samtycke-i-skolan> (hämtad 2019-05-02)

<https://lagen.nu/prop/1991/92:35#S7> (Hämtad 2019-05-02)

<https://lagen.nu/sou/1999:2> (Hämtad 2020-05-10)

<https://lagen.nu/prop/1968:136> (Hämtad 2020-05-10)

<https://lagen.nu/prop/1973:32> (Hämtad 2020-05-10)

<https://lagen.nu/sou/1969:38> (Hämtad 2020-05-10)

<https://www.rfsu.se/om-rfsu/om-oss/var-organisation/> (Hämtad 2019-05-02)

<https://www.ottar.se/om-ottar> (Hämtad 2019-05-22)

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/borgerlighet> (Hämtad 2020-04-27)

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/folkhemmet> (Hämtad 2020-04-25)

[https://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material\\_file/omanskligt-fordjupning.pdf](https://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/omanskligt-fordjupning.pdf) (Hämtad 2020-05-03)

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/sterilisering> (Hämtad 2020-04-27)

<https://www.rfsu.se/globalassets/pdf/samtala-om-pornografi-i-skolan---en-handledning-fran-rfsu.pdf> (Hämtad 2020-04-29)

## 6.Källor

*Sexualfrågan, RFSU, Stockholm, 1936–1949.*

1939: nr 3

1945: nr 3, 4

1947: nr 1

*Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap, Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), Stockholm, 1950–1959.*

1950: nr, 2, 6

1951: nr 4, 5

1952: nr 5  
1953: nr 6  
1954: nr 1  
1955: nr 5  
1956: nr 3

*Ottar: boktidningen om sexualitet, samlevnad, samhälle*, RFSU i samarbete med Prisma, Sammanfattad utgivningstid, 1981–1998.

1981: nr 1  
1985: nr 4  
1986: nr 5  
1987: nr 2  
1988: nr 4  
1995: nr 3  
1996: nr 2  
1997: nr 1  
1998: nr 2

*RFSU bulletinen*, Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), Stockholm, 1977–1980, 1991–2001.

1977: nr 6  
1978: nr 6  
1979: nr 2, 3, 4  
1980: nr 4, 5, 6  
1994: nr 2  
1996: nr 1, 2, 3  
1997: nr 1, 3  
1999: nr 1, 2, 3